

NCENJEZI

WAKUDZIWISA UMAMBO WA YAHOVA

NKHONDO YAKUTI
YACINJA DZIKO

REVISTA IYI, Ncenjezi, isapasa mbiri Yahova Mulungu, Ntongi wakudzulu na pantsi. Isabalangaza anthu na mphangwa zadidi zakuti mwakukhonda dembuka, Umambo wakudzulu wa Mulungu unadzamalisa uiip onsenet na kucinja dziko yapantsi toera kukhala paradizu. Isakulumiza cikhulupiro mwa Yezu Kristu, wakuti afa toera tikhale na umaso wakukhonda mala, pontho wakuti cincinzo akutonga ninga Ntongi wa Umambo wa Mulungu. Revista iyi isabuluswa mwakukhonda limira kutomera mu caka 1879, pontho iyo nkhabete cita khundu ya ndale. Isaphatisira Bihibhya ninga utongi wayo.

Musafuna kutambira mphangwa zakuthimizi-rika peno pfundziro ya Bihibhya ya panyumba yakukhonda lipa?

Onani pa www.jw.org/seh peno tumizani phembo yanu ku mbuto ibodzi mwa zidapagizwa pantsi apa.

ÁFRICA DO SUL
Jehovah's Witnesses
Private Bag X2067
Krugersdorp
1740

MOÇAMBIQUE
Testemunhas de Jeová
Caixa Postal 2600
1100 Maputo

Toera kugumana ndandanda wa mbuto za madzikoto onsenet, onani pa www.jw.org/en/contact.

Revista ino nkhabete kuguliswa. Yacitwa ninga khundu ya basa ya dziko yonsene yapantsi ya mapfundzisiro a Bihibhya inaphedza na pyakupereka pyakufuna. Kusiyapo cidzindikiro cinango, Malemba a Bihibhya adaihwa abuluswa m'BIBLYA CHISENA.

The Watchtower (ISSN 0043-1087) is published semimonthly by Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc.; L. Weaver, Jr., President; G. F. Simonis, Secretary-Treasurer; 25 Columbia Heights, Brooklyn, NY 11201-2483, and by Watch Tower Bible and Tract Society of South Africa NPC, 1 Robert Broom Drive East, Rangeview, Krugersdorp, 1739. © 2014 Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania. Printed in South Africa.

MISOLO YA PFUNDZIRO

7-13 YA BWINJA | TSAMBA 8 · NYIMBO: 99, 107

Simbani Kristu, Mambo wa Mbiri!

14-20 YA BWINJA | TSAMBA 13 · NYIMBO: 109, 100

Sekerani Kumanga Banja Kwa Mwanabira!

Mambo Mesiya, Yezu Kristu, akwata supada yace mbakwira kavalo toera kukunda anyamalwa ace. Pakumala kuwina kwace, anamanga banja na mankhadzi wakubalika, wakuti asaperekewa na amiyali andzace. Pyakucitika pyenepi pyakutsandzayisa pyalembwa pa Masalmo 45. Onani kuti pisakukhuyani tani.

21-27 YA BWINJA | TSAMBA 18 · NYIMBO: 60, 51

Yahova Ndi Nyakutitsalakana na Nyakutitsidzikiza

28 YA BWINJA 4 - YA GONKHO | TSAMBA 23 · NYIMBO: 91, 63

Yahova Ndi Xamwali Wathu Wapantima

Ninji cinafuna kuthimizira kupereka kwathu takhuta kuna Yahova ninga Babathu wakudzulu? Misolo ineyi inadzatiphedza toera kuwangisa uxamwali wathu na Yahova ninga Nyakutitsalakana na Nyakutitsidzikiza, pontho ninga Xamwali wapantima. Inadzatiwangisambo toera kuphedza anango kuti alemedze Yahova.

MU REVISTA INO MUSAGUMANIKAMBO MISOLO IYI

Nkhondo Yakuti Yacinja Dziko 3

Mbani Mwandimomwene Anacitisa Nkhondo na Nyatwa 5

Kutawirwa Kwa Mibvundzo Ya Bihibhya 32

Nkhondo Yakuti Yacinja Dziko

Pyaka dzana ndulimu, pikwi na pikwi pya aphale asiya citsidzikizo ca anyakubalawo mbaenda ku nkhondo. Iwo aenda thangwi yakufuna kakamwe kutsidzikiza dziko yavo. Mu caka 1914 nyakuperekeka wa ku Amerika alemba, “Ndiri wakukomerwa na wakutsandzaya kakamwe thangwi ya ntsiku zakudzumisa zinafuna kudza.”

Ngakhale tenepa, mwakukhonda dembuka, kutsandzaya kwavo kwadzacinja mbakudza kutsukwala. Nee m'bodzi akhadziwa mwanyapantsi kuti anyankhondo anewa akunjipa mu pyaka pingasi mbadapingizika m'matope a dziko ya Belgika na ya Fransa. Mukupita kwa ndzidzi, anthu ailonga nkhondo ineyi ninga “Nkhondo Ikulu.” Lero isadziwika ninga nkhondo yakutoma ya dziko yonsene yapantsi.

Nkhondo yakutoma ya dziko ikhali nkhondo ikulu yakuti yapha anthu azinji. Cifupi na anthu akukwana mamiliyau 10 afa, ponho anthu mamiliyau 20 aphekeka pa nkhondo ineyi. Pyenepi pikhalimbo thangwi yakudodomeka kukulu kwa mautongi. Akulu a mautongi a ku Europa akhacimwana kulimirisa kuthimizirika kwa kukhonda kubverana kwa mautongi a madziko onsene mu nkhondo ya pa dziko yonsene yapantsi. Natenepa, panango ndi ibodzi ya mathangwi akuti “Nkhondo Ikulu” ikhale yakufudza kakamwe. Iyo yacinja dziko mu njira zakuti lero isapitiriza kutikhuya.

MADODO AKUTI AFUDZA CINYINDIRO

Nkhondo yakutoma ya dziko yatoma thangwi ya madodo. Bukhu ya *The Fall of the Dynasties—The Collapse of the Old Order 1905-1922* yafokotoza kuti, Atsogoleri a ku Europa nee akhapidziwa kuti pisankhulo pikhacita iwo mbipidatomesa nkhondo ya dziko yonsene ya 1914.

Nkati mwa masumana mangasi, kuphiwa kwa arki-duki wa dziko ya Austria kwacitisa mautongi ampha-mbvu kakamwe a ku Europa kucita nkhondo yakuti iwo nee akhaifuna. "Kodi pyenepi pyacitika tani?" Pakumala ntsiku zakucepa nkhondo mbidzati kutoma, ntongi wa dziko ya Alemania akhadaphembwa toera akhonde kutomesa nkhondo, mbwenye mwakutsukwala iye nee atawira.

Atsogoleri adacita pisankhulo pyakuipa pyakuti pyatomesa nkhondo nee anyerezera nyatwa zikhafuna kudza. Mbwenye, mwakukhonda dembuka nyatwa yadzagwera anyankhondo akuti akhali m'madjendje. Anyankhondo anewa mwakukhonda dembuka atomka kudzindikira kuti akulu awo a mautongi aaphatisa mwala, atsogoleri awo a mauphemberi aanyengerera, pontho atsogoleri ankhondo aasandukira. Mu njira ipi?

Akulu a mautongi akhadapikira kuti nkhondo ineyi mbidafungula njira ya dziko ipswa na yadidi. Ntongi wa

Akulu awo a mautongi aaphatisa mwala, atsogoleri awo a mauphemberi aanyengerera, pontho atsogoleri awo a nkhondo aasandukira

dziko ya Alemania alonga kuti: "Tiri kumenya nkhondo toera kutsidzikiza mafabirika athu, unthaka wathu wa nduli na wantsogolo." Ntongi wa dziko ya Amerika Woodrow Wilson aphedza mu kupasa anthu cinyindiro na mafala awa akudziwika kuti nkhondo "mbidacitisa kuti dziko itsidzikize utongi wa mbumba." Pontho mu dziko ya Britanya, anthu anyerezera kuti 'nkhondo ineyi mbi-damalisa nyatwa.' Onsene akhali akudodomeka.

Atsogoleri a mauphemberi aphedzera nkhondo mwakukomerwa. Bukhu ya *The Columbia History of the World* yalonga kuti: 'Atsogoleri anewa akuti akhadikhirwa toera kupfundzisa Bhibhlya akhawangisa anthu toera kuenta ku nkhondo. Nkhondo yakuti madzindza aphantisira anthu awo, pinthu pyawo na nftuti zawo. Pontho yacitisa kuti kuidana kwa madzindza kumwazike.' Atsogoleri a mauphemberi akhakomerwa mbuto mwa kumalisa kuidana kweneku. Bukhu ya *A History of Christianity* yalonga kuti: "Atsogoleri anewa akhacimwana, pontho m'makhundu mazinji iwo nee akhafunisia kuikha cikhulupiro ca Cikristu kuna anthu. Azinji asankhula njira yakukhonda nentsa mbabveranisa Cikristu na ufuni wa dziko. Anyankhondo Acikristu a mauphemberi onsene akhawangiswa toera kuphana unango na ndzace mu dzina ya Mpulumusi wawo."

Atsogoleri a nkhondo apikira kuwina kwakucimbi za na kwakukhonda nentsa, mbwenye nee pyakwansika. Mwakukhonda dembuka, anyamalwa adzagwerwa na makhaliro akunentsa. Natenepa, mamiliyau a anyankhondo athimbana na nyatwa yakuti nyakulemba pyakucitika m'bodzi ailonga "panango ninga makhaliro akupiaka kalamwe akuti cipo manungo na moyo wa munthu wapirira." Kusiyapo anyankhondo adafa, atsogoleri a nkhondo apitiriza kuikha anyankhondo awo nkhundu-nkhundu mwa mpanda wa citsidzikizo wa mawaya akusongolwa, pontho mbaikhambo nftuti zawo. Mwakukhonda dikhira, anyankhondo azinji atomka kupa-pukira atsogoleri awo.

Nkhondo yakutoma ya dziko yakhuya tani makhaliro a anthu? Bukhu ibodzi inalonga pyakucitika yaphatisira mafala a munthu m'bodzi wakuti acita khundu mu nkhondo ineyi mbalonga: 'Nkhondo yaphekesa manyerezero na makhaliro a anthu.' Mwandimomwene, kutoma kwa nkhondo ineyi kwacitisa kufudzika kwa mautongi onsene. Pontho nkhondo ineyi yakhala yakuthedzesza kakamwe ciropa yakuti cipo anthu aidziwa mu pyaka dzana. M'madziko mazinji mwaoneka kucinja kwa makhaliro a ndale mu njira yakukakamiza.

Thangwi yanji nkhondo yafudza kakamwe dziko? Kodi mwandimomwene ikhali basi ene cidengwa cikulu? Kodi matawiros asapangiza pinafuna citika ntsogolo?

Mbani Mwandimomwene Anacitisa Nkhondo na Nyatwa

Pa kumala kwa Nkhondo Yakutoma ya Dziko Yonse-ne mu ntsiku 11 ya Bingu ya caka 1918, anyakuci-ta malonda akhadafunga maloja awo, pontho anthu akhabvina mu njira. Mbwenye kubvina kwavo nee kwakwata ndzidzi wakulapha, mwakukhonda de-mbuka muliri unango wakupha kakamwe kupiringa-na nfuti wadzabulukira pakumala kwa nkhondo.

Muliri wakupha wakudziwiwa ninga nyampwanda Wacixipanya wadzafika pa mbuto ya anyankhondo a dziko ya Fransa mu nthanda ya Khoni ya 1918. Mwakukhonda dembuka nyampwanda unoyu akha-li wakufudza kakamwe. Mwacitsandzo, nkati mwa nthanda zakucepa akwanisa kupha anyankhondo azi-nji a dziko ya Amerika kupiringana ale adaphiwa na anyamalwa awo. Nyampwanda unoyu athapulwambo na anyankhondo akuti akhabwerera m'madziko awo pakumala kwa nkhondo, mbamwazika mwakucimbi za pa dziko yonsene.

Mu pyaka pyakutowera pakumala kwa nkhondo, kwaonekambo njala na kugwa kwa mpfuma za m'madziko. Anthu azinji a ku Europa akhathabuka na nja-

la mudamala nkhondo mu caka 1918. Mu caka 1923 kobiri ya dziko ya Alemania ikhali ya ntengo waku-cepa. Pa kupita pyaka pitanthatu, mpfuma ya dziko yonsene yagwa. Pakumalisira, mu caka 1939 yatoma nkhondo yaciwiri ya dziko yonsene, mu njira zinango kukhali kuitiriza kwa nkhondo yakutoma ya dziko yonsene. Kodi ninji cikhacitisa nyatwa zenezi zakuto-wererana?

CIDZINDIKIRO CA NTSIKU ZAKUMALISA

Profesiya ya Bhibhlya isatiphedza kudziwa kuti mbani anacitisa nyatwa zenezi, pyenepi mphyandi-momwene thangwi ya kucitika kwa Nkhondo Yakutoma Ya Dziko Yonsene Yapantsi. Yesu alongeratu ndzidzi wakuti "mbumba ibodzi inadzamenyana na mbumba indzache, njala na mautenda pinadzaone-ka m'mbuto zonsene" za dziko yapantsi. (Mateo 24: 3, 7; Luka 21:10, 11) Iye apanga anyakupfundzace kuti nyatwa zenezi mbizidakhala cidzindikiro ca ntsiku za kumalisa. Mafokotozero mazinji asagumanika m'bukhu ya Apokalipse yakuti isaphataniza nyatwa

Kucitika Kwa Nkhondo Kudzulu na Pantsi

Mu pyaka pingasi pya madzana 19 Nkhondo Ya-kutoma Ya Dziko Yonsene Yapantsi mbidzati kuto-ma, Sathani apereka kuna Yesu 'mautongi onsene a pantsi pano.' (Mateo 4:8, 9) Mbwenye Yesu akhonda mayesero anewa, mu kupita kwa ndzidzi Yesu acemera Sathani ninga "nkadamu wa pantsi pano." (Jwau 14:30) Mwakuthimizira, mpostolo Jwau alemba kuti, 'pantsi pano, pali m'manja mwa Sathani.'—1 Jwau 5:19.

Sathani Dyabo ali na mphambvu kakamwe ya-kutonga dziko, kodi pyenepi nee ndi pyandzeru ku-longa kuti iye acita khundu mu kutomesa nkhondo ya dziko yonsene na nyatwa zayo? Mwandimomwene, bukhu ya Apokalipse isalonga kuti Sathani acita khundu mu kicitisa nyatwa za mu caka 1914. Pantsi pa nsolo uno pana ndandanda waci-gwagwa wa pyakucitika pinalongwa mu kapitulo 12 ya Apokalipse:

Vesi 7 Yalamuka kudzulu nkhondo ikulu. Penepo Mikele (Yesu Kristu) acita nkhondo na nyangumi (Sathani).

Vesi 9 Dyabo, 'ananyengerera anthu onsene a pantsi pano', mbaponywa pantsi pano.

Vesi 12 "Mbwenye dzedze yafika pantsi pano na ku bara thangwi Dyabo atcitha kuli imwe mbakhala na ukali wakugopswa, mbadziwambo kuti ndzidzi wace ndi ung'ono basi."

Nkhani za Bhibhlya na pyakucitika pya dziko pi-sapangiza kuti nkhondo ineyi ya kudzulu yacitika pakumala kukhazikiswa kwa Umambo wa Mulungu kudzulu mu caka 1914.* Natenepa, mu caka cibodzi cene kwaonekambo nkhondo kudzulu na pantsi.

* Onani nsolo 8 wa bukhu Kodi Mwandimomwene Biblya Isa-pfunzisanji? yakubuluswa na Mboni za Yahova.

za pa dziko yapantsi na nkhondo kudzulu. Onani bokosi "Kucitika Kwa Nkhondo Kudzulu na Pantsi."

Bukhu ineyi ya Bbibhlyya isalonga pya anyakukwira pa makavalo anai, midzidzi inango iwo asace-merwa anyakukwira pa makavalo anai a Apokalipse. Atatu mwa anyakukwira pa makavalo anewa asaimirira nyatwa zidalongwa na Yezu kalene ninga nkhondo, njala na mautenda. (Onani bokosi "Kodi Profesiya ya Anyakukwira pa Makavalo anai Ikukwanirisikadi?") Mwandimomwene nkhondo yakutoma ya dziko yatomesa nyatwa zakuti nee zakwaniswa kumpungulwa. Pontho Bbibhlyya isapangiza kuti Sathani

akhali m'bodzi wakuti acitisa nyatwa zenezi zonsene. (1 Jwau 5:19) Kodi mphambvu ya Sathani inadzamaiswa?

Bukhu ya Apokalipse isatiwangisambo kuti Sathani "ndzidzi wache ndi ung'ono basi." (Apokalipse 12: 12) Na thangwi ineyi iye ali na ukali kakamwe, pontho asacitisa nyatwa zakukhonda lengeseka pa dziko yapantsi. Mu njira ibodzi ene, nyatwa zizinji zinaona ife zisapangiza kuti ndzidzi wa Sathani uli kumala.

KUFUDZA MABASA A DYABO

Nkhondo Yakutoma Ya Dziko Yonsene mwandimomwene ikhali cidzindikiro ca kucinjalwa kwa makha-

Kodi Profesiya ya Anyakukwira pa Makavalo Anai Ikukwanirisikadi?

Background, fiery horse: From the book *The Photographic History of the Great European War in Gravure* (1916)

Kavalu wakucena, apakirwa na Mambo wakudzu-lu. Yezu Kristu akwira pa kavalu ineyi na thangwi ya ulungami. (Masalmo 45:4) Basa yace yakutoma ndi yakuthamangisa Sathani na mademonyo ace kudzulu.—Apokalipse 6:2; 12:9.

Kavalu wakufwira, nyakuikwira ali na "mphambvu za kubulusa ntendere pantsi pano." (Apokalipse 6:4) Kutomera mu caka 1914 nkhondo yapitiriza kuthabusa anthu. Basi ene pakupita pyaka 21 pa kumala kwa Nkhondo Yakutoma Ya Dziko, yatomwa kucitika nkhondo yaciwiri ya dziko mbipha anthu azinji kakamwe. Nyakudinga m'bodzi wa pyakucitika alonga kuti Nkhondo Yaciwiri Ya Dziko yapha cifupi mamilianu 60 a anthu. Kutomera mu caka 1945, nkhondo zaoneka kukhala zakufudza kakamwe. Anyakulemba anango a pyakucitika alonga kuti mamilianu akupiringana dzana a anthu aluza umaso wawo pa nkhondo nkati mwa pyaka dzana 20.

liro a dziko. Iyo yacitisa nyatwa pa dziko yonsene, kucinja kwa makhaliro a misoka ya ndale za dziko na kukhonda kunyindirana kwa mautongi a anthu. Iyo yapangizambo kuthamangiswa kwa Sathani kubulukira kudzulu. (Apokalipse 12:9) Ntongi unoyu wa dziko wakukhonda kuoneka, acita mabasa ace ninga ntongi waukundi wakuti asadziwa kuti ntsiku zace za utongi ndi zakulengeseka. Ntsiku zenezi zingamala, nyatwa zidatomeswa na Nkhondo Yakutoma Ya Dziko Yonsene zinadzamala.

Mu kunyerezera pinalonga profesiya ya Bhhlyya, imwe muli na mathangwi toera kunyindira kuti

Yezu Kristu, Mambo wathu wa kudzulu, mwakukhonda dembuka ‘anadzafudza mabasa a mademonyo.’ (1 Jwau 3:8) Mamiliyau a anthu asaphembera toera Umambo wa Mulungu udze. Imwe musaphemberambo? Thangwi ya Umambo unoyu, anthu akukhulupirika anadzaona kukwaniriswa kwa cifuniro ca Mulungu pa dziko yapantsi tayu ca Sathani. (Mateo 6:9, 10) Pantsi pa Umambo wa Mulungu nee panadzacitika pontho nkhondo ya dziko yonsene peno nkhondo zinango! (Masalmo 46:9) Pfundzani pya Umambo, pontho khalani na umaso toera kudzaona kunjipiswa kwa ntendere pa dziko yapantsi!—Izaiya 9:6, 7. ■

Background: pale horse; National Museum of Health & Medicine, Armed Forces Institute of Pathology, NCP 1603

Kavalо wakupswipa, nyakuikwira ali na cakupimira naco m'manja mwace toera kuimirira njala. (Apokalipse 6:5, 6) Nkati mwa nkhondo yakutoma ya dziko yonsene, nsoka wa anyankhondo ukhadafunga njira zonsene, pyenepi pyacitisa kuti anthu cifupi 750.000 a mu dziko ya Alemania afe thangwi ya njala. Mu caka 1921, anthu akupiringana mamiliyau mawiri a dziko ya Rusiya afa na njala, pontho mwakukhonda dembuka njala ineyi yamwazika m'mbuto zonsene za dziko yapantsi. Mwa onsene, anthu akukwana mamiliyau 70 afa na njala nkati mwa pyaka dzana 20. Pyaka pyonsene, mamiliyau matatu a anang'ono a pyaka pyakukhonda kupiringana pixanu asafa thangwi yakuosa cakudya cakukwana.

Kavalо wakucenerera, nyakuikwira abweresa muliri wakupha. (Apokalipse 6:8) Muliri ukulu wakutoma wa pyaka dzana 20 ukhali nyampwanda Wacixipanya. Ngakhale kuti aphatisira njira zakusiyana-siyana pakulengesa, mbwenye nyakulengesa m'bo-dzi alonga kuti, nyampwanda unoyu apha mamiliyau 50 a anthu. Bukhu ya *Man and Microbes* yalonga: “Nyampwanda unoyu akhali ubodzi wa utenda wakufudza kakamwe m'mbiri ya anthu, ngakhale muliri wa *bubônica* nee wapha anthu akunjipa kakamwe mu ndzidzi wakucepa.” Varíola, malariya na utenda wa cokolo ndi mautenda anango akuti apha *mamiliyau a madzana* a anthu nkati mwa pyaka dzana 20.

Simbani Kristu, Mambo wa Mbiri!

'M'mbiri yako unakunda nkhondo.'—SAL. 45:4.

NTSONGA ZAKUFUNIKA TOERA KUKUMBUKA

Ndi mu njira zipi Yahova akuzza Yezu pyakupiringana amambo 'andzace?'

Kodi Kristu amanga lini supada yace, aiphatisira tani pakutoma, na anadzaiphatisira pontho lini?

Kodi ndi undimomwene upi ukulu kakamwe unatsidzikiza Mambo wa Nkhondo Yezu Kristu?

MAMBO wa mbiri asatsogolera kavalo wace wa nkhondo thangwi ya undimomwene na ulungami mbaenda kutsogolo toera kukunda anyamalwa ace. Pakumala kuwina kwace kwakumalisa, mambo amanga banja na mankhadzi wakufunika. Mambo asakumbukirwa, pontho asasimbwa na ubalwi onsene wantsogolo. Nkhani ineyi ndi nsolo wa Masalmo 45.

2 Masalmo 45 isalonga pyakucitika pyakupiringana mbiri yaku-tsandzayisa yakuti iri na mamalisiro akutsandzayisa. Pyakucitika pidalongwa mu kapitulo ineyi piri na mabvekero kwa ife. Pyakucitika pyenepi pisakhuya umaso wathu cincino, pontho na ntsgolo. Tendeni tibvesere mwadidi, pontho tendeni tidinge mwaci-dikhodikho lemba ineyi ya Masalmo.

"NTIMA WANGA WADZALA NA MAFALA AKUKOMA"

3 Lerini Masalmo 45:1. Ntima wa nyamasalmo ukhali wakudzala na "mafala akukoma" thangwi ya mambo. Na thangwi ineyi ntima wace ukhali 'wakutsandzaya' na lirimy yace ikhali ninga 'lapi ya munthu wakulemba mwadidi.'

1, 2. Thangwi yanji Masalmo 45 isatiphata ntima?

3, 4. (a) Ninji "mafala akukoma" akuti ndi akufunika kwa ife, na asakhu-ya tani mitima yathu? (b) Ndi mu njira ipi 'nyimbo zathu zisalonga pya mambos,' pontho lirimy yathu yatzakhala tani ninga lapi?

⁴ Ndiye tani kwa ife? Mphangwa zadidi za Umambo Waumesiya ndi mafala adidi akuti asakhuya mitima yathu. Mphangwa za Umanbo zadzakhala zakupambulika mu caka 1914. Kutomera penepo, mphangwa nee zikhlongabve pya Umambo wantsogolo mbwenye zikhlonga pya utongi wandimomwene wakuti cincino usatonga kudzulu. Zenezi ndi 'mphangwa zadidi za Umambo'

Tisatsandzaya kumwaza mphangwa zadidi za Mambo wathu, Yezu Kristu

zinamwaza ife 'pantsi ponsene, toera zikhale umboni pakati pa anthu a mitundu yonsene.' (Mat. 24:14) Kodi mitima yathu 'isatsandzaya' na mphangwa za Umambo? Kodi tisamwaza mphangwa zenezi na phinga? Ninga nyamasalmo, 'nyimbo zathu zisalonga pya mambo' wathu Yezu Kristu. Ife tisalonga pya iye ninga Mambo wakukhazikisa kudzulu wa Umambo Waumesiya. Natenepa, ife tisadziwisa atongi onsene na anthu anatonga iwo toera angonjere umambo wace. (Sal. 2:1, 2, 4-12) Pontho lirimbi yathu yadzakhala ninga 'lapi ya munthu wakulemba mwadidi' mu kuphatisira kakamwe Mafala akulembwa m'basa yathu yakumwaza mphangwa.

'MAFALA AKUSIMBA AKUBULUKA NKHANWA MWA MAMBO'

5 Lerini Masalmo 45:2. Malemba asalonga pang'ono pya maonekero a Yezu. Mwakukhonda penula ninga munthu waungwiyo iye akhali "wakubalika." Natenepa, kubalika kwace kakamwe kukhabulukira mu kukhu-

5. (a) Ndi mu njira ipi Yezu akhali "wakubalika"?
- (b) Kodi mafala adidi akhabuluka tani nkanwa mwa Mambo, pontho tinakwanisa tani kutowezerita citsandzo cace?

lupirika kwace kwa Yahova na umumphu wace wakukhonda kufudzika. Mwakuthimizira, Yezu amwaza mphangwa za Umanbo mwaufuni. (Luka 4:22; Jwau 7:46) Kodi ife tisawangisira kutowezerita citsandzo cace m'basa yakumwaza mphangwa mbatiyesera kuphatisira mafala akuti anadzakhuya mitima ya anthu?—Akol. 4:6.

6 Thangwi ya kuperekeka kwa Yezu, Yahova ampasa nkhombo mu utumiki wace padziko yapantsi, pontho ampasa sagwati pakumala kufa kwace ninga ntsembe. Mpostolo Paulu alemba: 'Yezu acepeseka, mba-tawira mpaka kufa, mpaka kufa pa muti. Thangwi ya ipyo Mulungu ankuza kakamwe, mban'thula dzina yakupiringana madzina anango onsene, toera pa kubva dzina ya Yezu, agodame ale a kudzulu, ale a pantsi pano ale ali mu nthumbi, onsenembo mba-bvekese na malirimbi awo kuti: Mbuya Yezu Kristu ali m'mbiria ya Mulungu Baba.' (Afil. 2: 8-11) Yahova apasa nkhombo Yezu kwenda na kwenda mu kumulamusa mwa akufa toera kuhala na umaso wakukhonda kufa.—Arom. 6:9.

MAMBO AKUZWA KAKAMWE KUPIRINGANA AMAMBO 'ANDZACE'

7 Lerini Masalmo 45:6, 7. Yezu afuna kakamwe cilungamo mbaida pinthu pyonse-ne pyakuti mbipidaxola Babace, na thangwi ineyi, Yahova ansankhula ninga Mambo wa Umambo Waumesiya. Yezu asankhulwa mu kudzodzwa na mafuta kupiringana 'amambo andzace' Aciyuda akubulukira ku ubalwi wa Dhavidhi. Mu njira ipi? Njira ibodzi, Yezu asankhulwa na Yahova ekhene. Kusiyapo pyenepi, Yahova ansankhula toera kuhala ninga Mambo na Nyantsembe Wankulu. (Sal. 2:2; Aheb. 5:5, 6) Mwakuthimizira, Yezu nee asankhulwa kubulukira mu kudzo-

6. Kodi Yahova apasa tani nkhombo Yezu kwenda na kwenda?
7. Ndi mu njira zipi Mulungu akuza Yezu kupiringana amambo 'andzace'?

dzwa na mafuta ninga amambo a Israele, mbwenye asankhulwa na nzimu wakucena. Umambo wace si wa pantsi pano tayu mbwenye wakudzulu.

8 Mu caka 1914, Yahova aikha Mwanace ninga Mambo Waumesiya kudzulu. Yezu anadzatonga ‘mbumba yace na cilungamo,’ natenepa tinakwanisa kunyindira kuti ndzidzi onsene mu utongi wace munadzakhala ulungami. Utongi wace ndi wandimomwene, nakuti ‘Mulungu ndiye adampasa mpando waumambo.’ Pyenepi pisabveka kuti Yahova ndiye adatomesa umambo wace. Natenepa, mpando wa umambo wa Yezu ‘undazakhaliratu’ kwenda na kwenda. Kodi imwe musadzikuza kutumikira Yahova pantsi pa citsogolero ca Mambo wakusankhulwa na Mulungu?

MAMBO ‘AMANGA SUPADA YACE N’CUNO MWACE’

9 Lerini Masalmo 45:3. Yahova apanga Mambo wace toera ‘kumanga supada yace n’cuno mwace,’ mu kutawirisa Yezu toera kumenya nkondo na onsene anapingiza utongi ukulu wa Mulungu, pontho toera kutonga anyamalwa ace. (Sal. 110:2) Nakuti Kristu ndi Mambo wa Nkhondo waku-khonda kundwa, iye asalongwa ninga “Nyamphambvu.” Iye amanga supada yace mu caka 1914, na awina pakuthimbana na Sathani pabodzi na mademonyo ace, akuti aathamangisa kudzulu mbaaponya pantsi pano.—Apok. 12:7-9.

10 Pyenepi pikhali kuwina kwakutoma kwa Mambo wa Nkhondo. Iye asafunika kumalisa ‘kukunda anyamalwa ace.’ (Apok. 6:2) Kutonga miseru kwa Yahova kusafunika kucitwa kuna Sathani na dziko yace yonse, pabodzi na mademonyo ace asafunika

8. Tinakwanisa tani kufokotoza kuti ‘Mulungu ndi mpando wa umambo wa Yezu?’ Thangwi yanji tisanyindira kuti umambo wace ndi waulungami?

9, 10. (a) Kodi Kristu amanga lini supada yace, na mwakukhonda dembuka aiphatisira tani supada ineyi? (b) Kodi anaiphatisirambo tani ntsogolo?

kufudzwa. Cinthu cakutoma toera kufudzwa cinadzakhala Babilonya Wankulu utongi wa dziko yonsene wa uphemberi waunthawatawa. Ndi cifuniro ca Yahova kuphatisira atongi andale toera kufudza ‘nkazi waupombo.’ (Apok. 17:16, 17) Buluka penepo, Mambo wa Nkhondo anadzafudza dziko yandale ya Sathani. Kristu wakuti asacemerwambo “anju wa materero [djendje] makulu,” anadzamalisa kuwina kwace mu kuponya n’djendje Sathani na mademonyo ace. (Apok. 9:1, 11; 20: 1-3) Tendeni tione kuti Masalmo 45 isalonga tani pyakucitika pyenepi pyakutsandzaya.

MAMBO AKUCITA NKHONDO THANGWI YA UNDIMOMWENE

11 Lerini Masalmo 45:4, *Tradução do Novo Mundo.* Mambo wa nkondo nee akucita nkondo ya kuwina toera kukunda pisa na kutonga anthu. Iye akucita nkondo na pifuno pya mbiri yadidi. Natenepa, iye akucita nkondo ‘thangwi ya undimomwene, kucepeseka na ulungami.’ Undimomwene wakuti usafunika kutsidzikizwa kakamwe ndi wa utongi ukulu wa Yahova. Sathani apomokera ulinganiri wa utongi wa Yahova mu ndzidzi udapandukira iye Yahova. Kutomera penepo, pfuli ya undimomwene isapingizwa na mademonyo pabodzi na anthu. Cincino ndzidzi wafika wakuti Mambo wakudzodzwa wa Yahova acite nkondo toera kukhazikisa pontho undimomwene wa utongi ukulu wa Yahova kwa anthu onsene.

12 Mambo akucitambo nkondo thangwi ya kucepeseka. Ninga mwana m’bodzi ekha wa Mulungu, iye apereka citsandzo cadidi ca kucepeseka na kukhala wakukhulupirika ku utongi ukulu wa Babace. (Iza. 50:4, 5; Jwau 5:19) Anyakukhulupirika onsene a Mambo asafunika kutowezerwa citsandzo cace na ku-

11. Kodi Kristu akucita tani nkondo thangwi ya undimomwene?

12. Ndi mu njira ipi mambo akucita nkondo thangwi ya kucepeseka?

ngonjera mwakucepeseka utongi ukulu wa Yahova mu pinthu pyonsene. Ale basi ene anacita pyenepi anadzawawirisa toera kuhala mu dziko ipswa yakupikirwa na Mulungu.—Zak. 14:16, 17.

¹³ Kristu akucita nkhondo thangwi ya ulungami. Ulungami wakuti Mambo akuutsidzikiza ndi ulungami wa Mulungu unaphatani za midida ya Yahova yakusiyanisa cadidi na cakuipa. (Arom. 3:21; Deut. 32:4) Mprofeta Izaiya akhadaloneratu pya Mambo Yezu Kristu kuti: "Zinadzafika ntsiku zinafuna kuneke ntongi wa ulinganiri kakamwe." (Iza. 32:1) Umambo wa Yezu unatomesa "thambo [kudzulu] ipswa" na 'pantsi pano papswa,' padapikirwa, mwenemo 'munadzakhala ulungami.' (2 Ped. 3:13) Anthu onsene a mu dziko ineyi ipswa anadzaphatisira midida ya Yahova.—Iza. 11:1-5.

MAMBO AKUKWANIRISA ‘KUKUNDA KWACE KUKULU’

¹⁴ Mu ndzidzi unacita iye nkhondo, Mambo amangira supada n'cuno mwace. (Sal. 45:3) Mbwenye ndzidzi wace wakwana toe-ra kukwata supada na kuiphatirira na nkono wace wa madyo. Nyamasalmo alongeratu kuti: "Mphambvu zako zinakupasa kukunda kukulu." (Sal. 45:4) Mu ndzidzi unacita Yezu nkhondo ya kutonga kwa Yahova pa Harmagedoni, iye anadzakanirisa "kukunda kukulu" mu kuthimbana na anyamalwa ace. Ife nkhabe kudziwa pida pinafuna kuphati-sira Yezu toera kufudza makhaliro a pinthu a Sathani. Mbwenye nkhondo ineyi inadzago-pesha mitima ya anthu a pa dziko yapantsi akuti nee akhabvesera cenjezo ya Mulungu toera kungonjera Ntongi wa umambo. (**Lerini Masalmo 2:11, 12.**) Mu profesiya yace thangwi ya ntsiku zakumalisa, Yezu alonga kuti 'anthu anadzawuma na kugopa, pa kudikhi-

13. Kodi Kristu akucita tani nkhondo thangwi ya ulungami?

14. Kodi nkono wa madyo wa Kristu unakanirisa tani "kukunda kukulu"? (Onani cithundzithundzi cakutoma.)

ra pinthu pinafuna kudza pantsi ponsene, thangwi mphambvu za kudzulu zinadzate-kenyeka, adzamale anthu anadzaona Mwana munthu ali kudza na mphambvu na mbi-ri ikulu m'makole.'—Luka 21:26, 27.

¹⁵ Mu kudziwisa kubwera kwa Mambo 'na mphambvu na mbiri' toera kudzato-nga miseru, buku ya Apokalipse isalonga: 'Ndidzamale ndaona thambo yakufunguka, mbandionanji? Ndaona kavalo m'bodzi wa-kucena. Munthu anakhala pa nsana pace, anathulwa wakukhulupirika na wakulunga-ma. Iye anacita nkhondo mbatongambo na ulungami. Mwinji wa anyankhondo akudzu-lu a kuhala pa makavalo akucena wanto-wera mbubvala nguwo zakufewa zakucena. Nkanwa mwace mwabuluka supada yaku-twa, toera amenye nayo mbumba za anthu mbadzitonga na ndodo ya utale. Ndiye ana-ponda vinyu mu combo ca ukali wa Mulun-gu wakutonga pyonsene.'—Apok. 19:11, 14, 15.

¹⁶ Kodi mbanu anyankhondo "a kudzulu" akuti anadzakhala atowereri a Kristu mba-ntowerera pakucita nkhondo? Mu ndzi-dzi udamanga Yezu supada yace toera ku-thamangisa Sathani pabodzi na mademonyo ace kudzulu, Yezu akhali pabodzi "na aanju ace." (Apok. 12:7-9) Natenepa pisaoneka ku-khala pyakuthema kulonga kuti pa nkhondo ya Harmagedoni, anyankhondo a Kris-tu anadzaphataniza aanju akucena. Kodi pa anyankhondo anewa panadzaphatani-zwambo anango? Yezu apikira kuna abale ace akudzodzwa kuti: 'Uyu anakunda anya-malwa ace mu nkhondo, mbaphata maba-sa anga mpaka ku nkomo yakumalisa, ine ndinadzampasa mphambvu za kuto-nga anthu akukhonda kuhkulupira. Pene-po iye anadzaatonga na ndodo ya utale, mbaaswa ninga pyombo pya dongo.' (Apok. 2:26, 27) Natenepa anyankhondo aku-dzulu a Kristu anadzaphatanizambo abale

15, 16. Mbanu "anyankhondo" akuti anadzatowe-ra Kristu pakucita nkhondo?

ace akudzodzwa, ale anadzatambira miyonni yawo kudzulu. Anyakutonga andzace akudzodzwa anadzakhala ku khundu yace mu ndzidzi unakwanirisa iye "kukunda kukulu" mbadzatonga madzindza a anthu na ndodo ya utale.

MAMBO AKUKWANIRISA KUWINA KWACE

17 Lerini Masalmo 45:5. Mambo akwira pa kavalo wakucena mbaimirira nkhondo. Pyenepi ndi pyakucena na pyakulungama pamaso pa Yahova. (Apok. 6:2; 19:11) Kusiyapo supada, iye akwatambo uta. Tisaleri tenepa: 'Ine ndaona kavalo wakucena na munthu m'bodzi pa nsana pace. Munthu uyu akhali na uta, mbapaswa nthimba. Iye aenda kakunda anyamalwa ace mu nkhondo toera kuakunda sawasawa ninga mudaakundira iye kale.' Supada na uta pisaimirira pinthu pinafuna kudzaphatisira Kristu pakutonga anyamalwa ace.

18 Nyamasalmo alongeratu kuti 'mibvi peno mapswimo a Mambo ndi akutwa mba-phola anyamalwa ace,' pontho 'asacitisa mbumba kugwa pa miyendo yace.' Ciropa cinadzadzala pa dziko yonsene yapantsi. Profesiya ya Yeremiya yalongeratu: 'Pa ntsiku zenezi, anthu akuphiwa na Yahova anadzakhala phwataku-phwataku pantsi ponsene.' (Yer. 25:33) Profesiya inango yakulandana isalonga: 'Ndidzamale ndaona anju m'bodzi wakulimira padzulu pa dzuwa mbalonga kuli mbalame zonsene zikhamburuka pakati pa thambo mbati: bwerani kuno, gu-manyikani pa phwando ikulu ya Mulungu. Mudzadye manungo a amambo, manungo a akadamu a anyankhondo, manungo a anyamphambvu, nyama za makavaloo, manungombro a anyakukwira pa makavaloo. Mudzadye manungo a onseno a afulu na a adzakazi, a akulu na a ang'ono.'—Apok. 19:17, 18.

17. (a) Kodi kavalo wakucena adakwira Kristu asaimiranji? (b) Kodi supada na uta pisaimiranji?

18. Kodi mapswimo a Kristu asapangiza tani kuti ndi 'akutwa'?

Mbalame zinadzacemerwa toera kucenesa dziko
([Onani ndima 18](#))

19 Pakumala kufudza makhaliro ano akuipa a pinthu a Sathani pa dziko yapantsi, Kristu 'm'mbiri yace anadzakunda nkhondo.' (Sal. 45:4) Iye anadzamalisa kuwina kwace mu kuponya n'djendje Sathani na mademonyo ace mu Utongi wace wa Pyaka Cikwi pyamumphu. (Apok. 20:2, 3) Mu kuponywa n'djendje kwa Dyabo na aanju aceakuipa, anthu a pa dziko yapantsi nkhabekudzakhuiwa na makhaliro a Sathani, pontho iwo anadzangonjera mwakukwana Mambo wawo wakuwina na wa mbiri. Mbadzati kuona kucinja kwa dziko yonsene yapantsi kukhala paradizu, anthu a pa dziko yapantsi anadzakhala na thangwi inango toera kutsandzaya na cakucitika ca Mambo wawo na anyakutonga andzace a kudzulu. Cakucitika ceneci cakutsandzayisa cinadzadingwa mu nsolo unatowerera.

19. Kodi Kristu 'anadzakunda tani nkhondo,' pontho anadzamalisa tani kuwina kwace?

Sekerani Kumanga Banja Kwa Mwanabira!

'Tendeni tisekere mphapo, mbatikomerwa thangwi wafika ndzidzi wakumanga banja kwa Mwanabira.'—APOK. 19:7.

Kazinji kene kukhunganyika toera kumanga banja kusakwata ndzidzi wakulapha. Mbwenye tinadzalonga kumanga banja kwa munhu wakupambulika na wakukhulupirika. Nyerezerani basi! Iye akhunganyika kwa pyaka cifupi 2.000. Natenepa ndzidzi uli ci-fupi toera iye adzakhale pabodzi na mankhadzi wace. Mwakutsandzaya, cincino nyimbo zinadzaimba pa nyumba ya Mambo, na mwinji wakudzulu unadzaimba nyimbo tenepa: 'Yahova Mulungu wathu wa mphambvu zonsene, atoma kutonga ninga mambo. Tisekere mphapo, mbatikomerwa, mbatisimba Mulungu, thangwi wafika ndzidzi unadzacita banja na mankhadzi wace wakukomeseka.' —Apok. 19:6, 7.

2 "Mwanabira" wakuti anadzacitisa kutsandzaya kudzulu thangwi yakumanga banja ndi Yezu Kristu. (Jwau 1:29) Kodi iye abvala tani nguwo zace toera kumanga banja? Kodi mbani mankhadzi wace? Kodi mankhadzi akhunganyika tani toera kumanga banja? Kodi kumanga banja kweneku kunacitika lini? Kumanga banja kweneku kunadzacitisa kutsandzaya kudzulu, mphapo ale akuti asadikhira kukhala na umaso wa kwenda na kwenda pa dziko yapantsi anadzacita khundu mu kutsandzaya kweneku? Na cifuno

1, 2. (a) Mbani anadzamanga banja kwakuti kunacitisa kutsandzaya kwa-kupambulika kudzulu? (b) Ndi mibvundzo ipi inacitwa?

NTSONGA ZAKUFUNIKA TOERA KUKUMBUKA

Pa kumanga banja kwa Mwanabira, mbani mankhadzi wankazi, pontho Kristu asakhunganya tani mankhadzi wace toera kumanga banja?

Kodi kumanga banja kwa Mwanabira kunacitika lini?

Tisadziwa tani kuti "mabira anango" anadzacita khundu mu kutsandzaya kwa kudzulu na pantsi pa ndzidzi wakumanga banja kwa Mwanabira?

toera kudziwa pyenepi, tinadzadinga mibvundzo ineyi munapitiriza ife kudinga mwacidikhodikho Masalmo 45.

'NGUWO ZACE ZIRI NA KHWEMA YA PYAKUNUNKHIRA'

3 Lerini Masalmo 45:8, 9. Mankhadzi wa mamuna, Yezu Kristu, abvala nguwo za mbiri ya umambo, zakuti ziri na khwema ya mafuta akununkhira kakamwe ninga mira na kasya, akuti akhali pakati pa mafuta anango akuce-na akhaphatisirwa toera kudzodza anyakusankhulwa a mu Israele.—Ekso. 30:23-25.

4 Nyimbo zakudzulu zinaimbwaa pa nyumba ya mambo zisathimizira kutsandzaya kwa Mankhadzi Wamamuna mbapibva ninga kumanga kwace banja kuli cifupi. Iye asatsandzaya pabodzi na khundu yakudzulu ya gulu ya Mulungu, yakuti isaphataniza 'ana acikazi a mambo' aanju akucena. Ndi pyakutsandzayisa kakamwe kubva mafala awa mbakalongwa kudzulu: 'Tisekere mphapo, mbatikomerwa thangwi wafika ndzidzi wakumanga banja kwa Mwanabira.'

MANKHADZI WANKAZI AKUKHUNGANYIKA TOERA KUMANGA BANJA

5 Lerini Masalmo 45:10, 11. Ife tadzindikira mankhadzi wa mamuna, natenepe mbani mankhadzi wace wankazi? Mankhadzi wankazi ndi nsoka wa piwalo pya mpingo wakuti usatsogolerwa na Yezu Kristu. (**Lerini Aefesi 5: 23, 24.**) Iwo anadzacita khundu mu Umambo Waumesiya wa Kristu. (Luka 12:32) Akristu anewa akudzodzwa na nzimu akukwana 144.-000 'asatowera Mwanabira konsene kunae-nnda iye.' (Apok. 14:1-4) Iwo adzakhala "nkazi wa Mwanabira," mbakhala pabodzi na iye kudzulu.—Apok. 21:9; Jwau 14:2, 3.

3, 4. (a) Kodi nguwo zidabvala Mankhadzi Wamamuna toera kumanga banja zakhala tani, pontho ninji cinathimizira kutsandzaya kwace? (b) Mbani 'ana acikazi a mambo,' pontho mbani anacita khundu ya gulu ya Mulungu yakudzulu akuti asatsandzayambo na Mankhadzi Wamamuna?

5. Mbani "nkazi wa Mwanabira"?

6 Mankhadzi wa mambo asacemerwambo mwana wacikazi wa mambo. (Sal. 45:13) Mbani mambo analongwa pa Masalmo 45: 13? Akristu akudzodzwa anadzakhala ninga "ana" a Yahova. (Arom. 8:15-17) Nakuti iwo anadzakhala mankhadzi wankazi wakudzulu, Akristu akudzodzwa asapfundziswa: "Dwala mbumba yako na nyumba ya baba-ko." Iwo asafunika 'kunyerezera pinthu pya kudzulu tayu pya pantsi pano.'—Akol. 3:1-4.

7 Mu pyaka madzana, Kristu asakhunga-nya tsogolo ya mankhadzi wace wankazi toera kumanga banja kudzulu. Mpostolo Paulu alo-nga pyenepi kuti Kristu 'afuna anthu a m'mpingo wace, mbaperekeda thangwi ya mpingo, toera ukhale wakucena na madzi a mafala a moyo, toera ukhalembo wakusowa midonthi, nee makhuzi, nee pinango pyonsene, ukhale wakucena, nee kukhala na pyakuipa.' (Aef. 5: 25-27) Paulu apanga Akristu akudzodzwa mu Korinto wakale: "Ine pano ndinakugoperani ninga munakugoperani Mulungu. Ndakuse-mberani mamuna mbodzi ene, mbandiku-pe-rekerani kuna Kristu ninga mwali wakulinga-nira." (2 Akor. 11:2) Mankhadzi Wamamuna, Mambo Yezu Kristu asapasa ntengo 'kuba-lik'a' kwauzimu kwa mankhadzi wace wan-kazi. Pontho mankhadzi wankazi asacemera Mankhadzi Wamamuna ninga "mbuya" wace 'mbacita pinafuna iye' ninga mamuna wace wantsogolo.

MANKHADZI WANKAZI 'AKUPEREKWA KUNA MAMBO'

8 Lerini Masalmo 45:13, 14. Mankhadzi wankazi asalongwa ninga 'wakubalika mani-ngi' toera kumanga banja na mambo. Pa Apokalipse 21:2, mankhadzi wankazi asala-ndanisawa na nzinda wa Yerusalem upswa,

6. Thangwi yanji Akristu akudzodzwa asaceme-rwa mwana wacikazi wa mambo, na thangwi yanji asapfundziswa toera kuduwala acibale awo?

7. (a) Kodi Kristu asakhunganya tani tsogolo ya mankhadzi wace? (b) Kodi mankhadzi wankazi asaona tani mankhadzi wace wa ntsogolo?

8. Thangwi yanji ndi pyakuthema kuti mankhadzi wankazi alongwe ninga 'wakubalika maningi'?

pontho 'abvala nguwo ninga wakubalikisa na mamuna wace.' Nzinda unoyu wakudzulu uli na "mbiri ya Mulungu" pontho ndi waku-yetimira 'ninga yaspi, mwala wakukoma maningi wa kuoneka ninga vidru yakuceneratu.' (Apok. 21:10, 11) Kuyetimira kwa Yerusalemu Upswa kwalembwa mwadidi m'bukhu ya Apokalipse. (Apok. 21:18-21) Mphyakukhonda kudzumatirisa kuti nyamasalmo alonga mankhadzi wankazi ninga 'wakubalika maningi!' Mwandimomwene, kumanga banja kwa mambo kunacitika kudzulu.

9 M'bodzi wakuti asabwereserwa mankhadzi wankazi ndi Mankhadzi Wamamuna, Mambo Mesiya. Iye asakhunganya nkazi unoyu mu 'kuncenesa na madzi a mafala a moyo.' Mankhadzi wankazi ndi 'wakucena, nkhabe midonthi.' (Aef. 5:26, 27) Nguwo za mankhadzi wace wankazi zisafunikumbo kuhala zakuthema toera kumanga banja. Inde iye abvala nguwo zakuthema. Mwandimomwene, 'nguwo zace zasonwa na usalu wa ndalamu.' Toera kumanga banja na Mwanabira, 'mankhadzi wankazi apaswa nguwo yakufewa yakuceneratu na yakuyetima, thangwi nguwo yakufewa ndi macitiro adidi a anthu akucena.' –Apok. 19:8.

'WAFIKA NDZIDZI WAKUMANGA BANJA'

10 **Lerini Apokalipse 19:7.** Kodi Mwanabira anamanga lini banja? Ngakhale kuti mankhadzi wace amala kukhunganyika toera kumanga banja, mafala anatowerera nee asalonga pya kumanga banja kwandimomwene. Mbuto mwace, asapereka mafokotozero apakweca a khundu yakumalisa ya nyatwa ikulu. (Apok. 19:11-21) Kodi pyenepi pisabveka kuti kumanga banja kunacitika pa ndzidzi wakuti Mankhadzi Wamamuna mbadzati kumalisa kuwina kwace? Nkhabe. Masomphenya a m'bukhu ya Apokalipse nee asalongwa mwa-

9. Mbani "mambo" wakuti asabwereserwa mankhadzi wankazi, pontho mankhadzi wankazi abvala tani?

10. Kodi kumanga banja kwa Mwanabira kunacitika lini?

kubverana na ndzidzi unacitika pinthu. Malsalmo kapitulo 45, kumanga banja kwa mambu kunacitika mu ndzidzi *unamala* Mambo Yezu Kristu kumanga supada yace 'mbakunda' anyamalwa ace.—Sal. 45:3, 4.

11 Natenepa, tinakwanisa kulonga kuti pinthu pinadzacitika mu njira iyi: Pakutoma, 'nkazi waupombo,' Babilonya Wankulu, uto-ngi wa dziko yonsene wa uphemberi wau nthawatawa anadzafudzwa. (Apok. 17:1, 5, 16, 17; 19:1, 2) Buluka penepo, Kristu anadzapitiriza na basa ya Mulungu mu kufudza makhalilro onsene a dziko ya Sathani pa Harmagedoni, 'nkhondo ya ntsiku ikulu ya Mulungu wamphambvu zonsene.' (Apok. 16:14-16; 19:19-21) Pakumalisa, Mambo wa Nkhondo anadzamalisa kuwina kwace mu kuponya Sathani na mademonyo ace n'djendje, m'mbuto yakuti anadzakhala ninga akufa mbasowa mphambvu.—Apok. 20:1-3.

12 Mu ndzidzi wakuti Akristu akudzodzwa asamalisa basa yaho pa dziko yapantsi nka- ti mwakukhalapo kwa Kristu, iwo asalamuswa mwa akufa toera kuhala maso kudzulu. Pakumala kufudzwa kwa Babilonya Wankulu, Yezu anadzagumanyiza kuna iye piwalo pyonsene pyakusalira pya nsoka wa mankhadzi wankazi. (1 Ates. 4:16, 17) Natenepa, mbidzati kutoma nkhondo ya Harmagedoni, piwalo pyonsene pya "mankhadzi wankazi" pinadzagumanika kudzulu. Pakumala kwa nkhondo, kumanga banja kwa Mwanabira kunadzatoma. Unadzakhala ndzidzi wakutsandzayisa kakamwe. Apokalipse 19:9 isalonga: "Anyakutsandzaya ndiwo adachemerwa dzadya phwando ya banja ya Mwanabira." Mwandimomwene, anyakutsandzaya anadzakhala piwalo 144.000 pya nsoka wa mankhadzi wankazi. Pontho Mankhadzi Wamamuna, Mambo, anadzatsandzaya thangwi yakukha la pabodzi na piwalo pyonsene pya amambo

11. Ndi mu njira ipi Kristu anadzamalisa kuwina kwace?

12, 13. (a) Kodi kumanga banja kwa Mwanabira kunadzacitika lini? (b) Mbani anafuna kudzatsa- ndzaya pabodzi na Mwanabira kudzulu?

Kumanga banja kwa Mwanabira kusatsandzayisa ‘amiyali andzace’ a mankhadzi wankazi
(Onani ndima 16)

andzace akuti mwakuphiphirisa ‘anadzadya mbamwa pabodzi’ pa meza ya Umambo wace. (Luka 22:18, 28-30) Natenepa, kutsandzaya pabodzi na Mwanabira nee kunadzakhala basi kwa Mankhadzi Wamamuna na mankhadzi wankazi.

13 Ninga tadinga kale, mwakuphatana mbumba yakudzulu isaimba: ‘Tisekere mphapo, mbatikomerwa, mbatisimba Mulungu, thangwi wafika ndzidzi wakumanga banja kwa Mwanabira na mankhadzi wace wakukomeseka.’ (Apok. 19:6, 7) Mphapo, ndiyе tani atumiki a Yahova pa dziko yapantsi? Kodi iwo anadzacitambo khundu mu kutsandzaya kweneku?

‘IWO ANADZAFIKA NA MIKHWUO YA KUSEKERA’

14 Lerini Masalmo 45:12, 14, 15. Mprof-

14. Ninga pyalongwa pa Masalmo 45, mbanī ‘amiyali andzace’ a mankhadzi wankazi?

ta Zakariya alongeratu kuti mu ntsiku zaku-malisa, anthu a madzindza mbadagumanyi-kana okhene na a mbumba yakusalira ya Isra-ele wauzimu. Iye alemba: ‘Mu ntsiku zenezi, anthu khumi akubuluka ku pilongero pyo-nse ne anadzaenda kuna muisraele m’bodzi mbampanga: Ife tisafunambo tikhale pabodzi na iwe, thangwi tabva kuti Mulungu ali na iwe.’ (Zak. 8:23) Pa Masalmo 45:12, “anthu khumi” anewa akuphiphirisa, asalongwa ni-nga “mwana wankazi wa ku Tiro” na amuna “anyapidzo.” Iwo asabwera kuna anyakudzodzwa akusalira na miyoni toera kusaka ci-phedzo cauzimu. Kubulukira mu caka 1935, pikwi na pikwi pya anthu atawira kupfundzi-swa ‘pyakulungama.’ (Dan. 12:3) Andzawo akukhulupirika a Akristu akudzodzwa ace-nesa umaso wawo mbakhala amiyali mwau-zimu. ‘Amiyali andzace’ anewa a mankhadzi wankazi aperekeka okhene kuna Yahova mbakhala okhene anthu akukhulupirika a Mankhadzi Wamamuna, Mambo.

15 Nsoka wakusalira wa mankhadzi wankazi usapereka takhuta kakamwe kuna ‘amiyali andzace’ thangwi ya phinga yawo mu kumwaza ‘mphyangwa zadidi za Umambo’ pa dziko yonsene yapantsi. (Mat. 24:14) Tayu basi ene ‘nzimu na mankhadzi wankazi’ asapitiriza kulonga, “Bwera.” Mbwenye ale ana bvesera asalongambo “Bwera.” (Apok. 22:17) Mwandimomwene, “mabira anango” abva piwalo pya Akristu akudzodzwa a nsoka wa mankhadzi wankazi mbakalonga kuti “Bwera.” Pontho iwo aphatana na mankhadzi wankazi mu kulonga “Bwera” kuna akhali a pa dziko yapantsi.—Jwau 10:16

16 Akudzodzwa akusalira asafuna andzawo, pontho asatsandzaya kudziwa kuti Yahova, Baba wa Mankhadzi Wamamuna, asapasa cinyindiro mabira anango anewa mwai wakutsandzayambo pa kumanga banja kwa Mwanabira. Pikhadalongweratu kuti ‘amiyali andzace’ mbadafika na “mikhuwo ya dondowe na ya kusekera.” Inde, mabira anango, akuti ali na cidikhiro cakukhala kwenda na kwenda pa dziko yapantsi, anadzacitambo khundu mu kutsandzaya kwa kudzulu na pantsi pa ndzidzi wakumanga banja kwa Mwanabira kudzulu. Mwakuthema, buku ya Apokalipse isalonga piwalo pya ‘mwinji ukulu’ ninga ‘alimira pa mpando wa mambo na pa maso pa Mwanabira.’ Iwo asaphata mabasa akucena a Yahova mu templo yace yauzimu pa dziko yapantsi.—Apok. 7:9, 15.

‘ANAKO ANADZAKHALA PA MBUTO YA MAKOLO AKO’

17 **Lerini Masalmo 45:16.** ‘Amiyali andzace’ a mankhadzi wankazi wakudzulu wa Kristu, anadzakhala na thangwi yakuthimizirika to-

15. Kodi ‘amiyali andzace’ asaphata tani basa pabodzi na akusalira a nsoka wa mankhadzi wankazi?

16. Ndi mwai upi udapereka Yahova kuna mabira anango?

17, 18. Kodi kumanga banja kwa Mwanabira kwa dzakhala tani kwakuphindulisa, pontho Kristu anadzakhala baba wani nkati mwa Pyaka Cikwi ca utongi wace?

era kutsandzaya angadzaona maphindu akumanga banja kwa Kristu na mankhadzi wace mu dziko ipswa. Mankhadzi Wamamuna anadzaikha citsalakano cace pa dziko yapantsi, pontho anadzalamusa mwa akufa ‘makolo’ ace, akuti anadzakhala “ana” ace pa dziko yapantsi. (Jwau 5:25-29; Aheb. 11:35) Pakati pa anthu anewa, iye anadzaikha “atongi pantsi pano ponsene.” Mwakukhonda penula, Kristu anadzaikha anthu anango pakati pa akulu akukhulupirika a lero toera kutsogolera mu dziko ipswa.—Iza. 32:1.

18 Mu ndzidzi wa Utongi wace wa Pyaka Cikwi, Kristu anadzakhala baba kuna anthu anango. Mwandimomwene, akhali onsene a pa dziko yapantsi akuti anadzatambira umaso wakukhonda mala kubulukira mu kukhulupira ntsembe ya ciomboli ca Yezu. (Jwau 3:16) Iye adzakhala ‘Baba wawo Wakukhaliratu.’—Iza. 9:6, 7.

ASAKULUMIZIKA TOERA ‘KUBVEKESA DZINA YACE’

19 **Lerini Masalmo 45:1, 17.** Mwandimomwene, Pyakucitika pidalembwa pa Masalmo 45 mphyakufunika kwa Akristu onsene. Mwakukhonda dembuka, akudzodzwa akusalira pa dziko yapantsi asadikhira kugumanywa pabodzi na abale awo, pontho na Mankhadzi wawo Wamamuna. Mabira anango asangonjera Mambo wawo wambiri na asapasa ntengo mwai wakukhala pabodzi na piwalo pyakusalira pya mankhadzi wankazi pa dziko yapantsi. Pakumala kumanga kwawo banja, Kristu na andzace a mu Umambo anadzapereka nkhombo zizinji kuna akhali a pa dziko yapantsi.—Apok. 7:17; 21:1-4.

20 Munadikhira ife kukwanirisika kwa “mafala akukoma” analonga pya Mambo Mesiya, kodi nee tisakulumizika toera ‘kubvekesa dzina yace?’ Tendeni tikhale pakati pa ale akuti ‘anadzasimba Mambo kwenda na kwendna.’

19, 20. Kodi pyakucitika pinalongwa pa Masalmo 45 pisakhuya tani Akristu onsene andimomwene lero?

Yahova Ndi Nyakutitsalakana na Nyakutitsidzikiza

'Nakuti apangiza kuti asandifuna, ndinadzantsidzikiza thangwi adziwa dzina yanga.' –SAL. 91:14.

MUNATAWIRA TANI?

Thangwi yanji tinakwanisa kulonga kuti Yahova ndi Nyakutitsalakana wankulu?

Ndi basa ipi idacita Yezu toera kubveranisa papswa anthu na Mulungu?

Kodi Yahova asatsidzikiza tani ale ananfuna na anambvera?

TOERA banja ikhalepo pisanyindira Yahova. (Aef. 3:14, 15) Ngakhale kuti ndife a banja ibodzi ene, tiri na makhaliro akusiyana. Panango, imwe mwakhala na anyakubalanu kutomera pakubalwa kwanu mpaka kukula. Anango anyakubalawo afa, panango thangwi ya utenda, cidengwa, peno thangwi ya pinthu pinango. Pontho anango nkhabe kudziwa anyakubalawo.

2 Pakati pa piwalo pya banja ya alambiri a Yahova, makhaliro athu auzimu ndi akusiyana. Ninga munalonga anango panango imwe mwakuzwa mu undimomwene, ponho anyakubala anu akupfundzisani midida ya Mulungu. (Deut. 6:6, 7) Peno ndimwe m'bdzi wa pikwi pya anthu adapfundziswa undimomwene kubulukira m'basa yakumwaza mphangwa inacitwa na atumiki a Yahova. –Arom. 10:13-15; 1 Tim. 2:3, 4.

3 Kusiyapo pidalongwa, pana pinthu pinango pyakuti tonsene tisapitamba. Tonsene tisathabuka na nyatwa yakusowa ungwiro, madawo na kufa thangwi yakukhonda bvera kwa Adhamu. (Arom. 5:12) Ngakhale tenepo, ninga alambiri andimomwene, tinakwanisa kulonga Yahova ninga "Baba wathu." Thangwi ya mbumba yaku-

1, 2. Kodi tisasiyana tani m'makuziro a m'banja na pakupfundza undimomwene?

3. Ndi pinthu pipi pyakuti tonsene tisapitamba?

sankhulwa ya Mulungu mu ndzidzi wakale, Izaiya 64:8 isalonga: ‘Imwe Yahova, ndimwe Babathu.’ Kusiyapo pyenepi, Yezu atom a phembero yace yacipangizo na mafala awa: “Baba wathu muli kudzulu, dzina yanu ikhale na mbiri.”—Mat. 6:9.

⁴ Babathu wakudzulu asatsalakana pyakusowa pyathu na kutitsidzikiza ninga mbumba inacemera dzina yace na cikhulupiro. Nyamasalmo alemba mafala a Yahova kuti: ‘Nakuti apangiza kuti asandifuna. Ndinadzantsidzikiza thangwi adziwa dzina yanga.’ (Sal. 91:14) Inde, mwaufuni Yahova Mulungu asatipulumusa m’manja mwa anyamalwa athu na kutitsidzikiza ninga mbumba yace, toera tikhonde kufudzwa.

⁵ Toera kuthimizira kuperekwa kwathu takhuta kuna Babathu wakudzulu, tendeni tidiinge mathangwi matatu akufunika kakamwe: (1) Yahova ndi Nyakutitsalakana. (2) Yahova ndi Nyakutitsidzikiza. (3) Mulungu ndi xamwali wathu wapantima. Munadinga ife ntsonga zenezi, zinadzatiphedza kakamwe toera kunyerezera mwacidikhodikho thangwi ya uxamwali wathu na Mulungu na kudzindikira kuti tinamulemedza tani ninga Babathu. Kunadzakhalambo kwakuphindulisa kunyerezera nkhombo zinaperekwa Yahova kwa ale anafendedzera.—Tgo. 4:8.

YAHOVA NDI NYAKUTSALAKANA WANKULU

⁶ Nyakupfundza wa Yezu Tyago alemba: ‘Miyoni yadidi yonsene na yakulungama kakamwe, inabuluka kudzulu kuna Baba, adacita ceza consene.’ (Tgo. 1:17) Natenepa umaso ndi muoni wakubulukira kuna Yahova. (Sal. 36:9) Mu kuphatisira umaso wathu toera kucita cifuniro ca Mulungu tinadzakhala na nkhombo zizinji cincino, pontho tinadzakhala na cidikhiro ca umaso wa kwenda na kwenda mu dziko ipswa. (Mis. 10:22; 2 Ped. 3:13) Kodi

4, 5. Munadinga ife kuthimizira kwathu kuperekwa takhuta kuna Babathu, Yahova, ninji pisafunika ife kudinga?

6. Ndi njira ipi yakuti Yahova asapangiza kukhala Nyakupasa ‘miyoni yadidi yonsene?’

pyenepi pinakwanisika tani na nyatwa zintamba ife thangwi yakukhonda kubvera kwa Adhamu?

⁷ Mwandimomwene Yahova ndi Nyakutitsalakana Wankulu mu njira zakukhonda kulengeseka. Mwacitsandzo, udidi wace wakukhonda kutithema usabwera toera kutipuluma. Inde, tonsene ndife akudawa na akusowa ungwiro thangwi ya babathu wakutoma wa pa dziko yapantsi. (Arom. 3:23) Ngakhale tenepa, thangwi yaufuni, Yahova acita masasanyiro a kufungula njira toera tikhale na uxamwali wakuwanga na iye. Mpostolo Jwau alemba mafala awa: “Mulungu ationesa kutifuna kwache pa kutitumira Mwana wache, towera alipire madawo athu. Natenepa kwapangiska kutifuna kwache, si ife tayu adafuna Mulungu, mbwenye ndiye adatifuna mbatitumira Mwanache adaperekeka thangwi ya ife toweera atibuluse madawo athu.”—1 Jwau 4:9, 10.

⁸ Mu pyaka madzana 19 M.N.W., kwaoneka pyakucitika pya profesiya pyakuti pyapangiza masasanyiro aufuni a Yahova kwa anthu akubvera toera kutsandzaya na umaso wakukhonda mala. Lemba ya Ahebere 11: 17-19 isafokotoza: ‘Abrahamu mudapendiwa iye na Mulungu, aperekwa Isaaki, mwana wace m’bodzi ekha toera akhale ntsembe, nee kukumbuka kuti Isaaki akhadapikirwa pinthu na Mulungu. Abrahamu akhadapangwa kuti mwa Isaaki unadzakhala na ana, anadzathulwa na dzina yako. Penepo Abrahamu anyerezera kuti Mulungu ana mphambvu za kulumusa anthu muli akufa; thangwi ya ipyo Abrahamu apaswa mwana wace toera mwana uyu akhale ninga nsangani wakubvekesa pya Kristu.’ Ndi kwakukhonda nentsa kuona kulandananiwa kwa pyenepi mudaperekwa Yahova Mwanace, Yezu Kristu toera kuombola anthu pa dziko yapantsi.—**Lerini Jwau 3:16, 36.**

7. Kodi Mulungu afungula tani njira toera tikhale na uxamwali wakuwanga na iye?

8, 9. Mu ntsiku za Abrahamu na Isaaki Yahova apangiza tani kuti ndi Nyakutsalakana Wankulu? (Onani cithundzithundzi cakutoma.)

⁹ Isaaki akhala wakutsandzaya mu kupulamuswa kubulukira ku ntsembe yakufa! Iye mwakukhonda kudenula aperekwa takhuta kuna masasanyiro a Mulungu thangwi ya kuperitwa kwace mbuto na ntsembe ya mwana-bira wakutsakama na nyanga zace pa thendere ya minga. (Gen. 22:10-13) Natenepa mbuto ineyi yatoma kucemerwa "Mulungu anadzaona," pyakuti pisabveka 'Pa Phiri Yahova anadzatitsalakana.'—Gen. 22:14.

MASASANYIRO AKUBVERANISWA PAPSWA

¹⁰ Munanyerezera ife mwacidikhodikho kuti Yahova asapangiza tani kakhala Nyakutsalakana Wankulu, tisaperekwa takhuta kakamwe thangwi yakudziwa basa yakufunika idacita Yezu Kristu ninga pidacita Paulu mudalemba iye kuti: 'Munthu m'bodzi afera anthu onsene, mphapo anthu onsene amala kufa. Aafera toera anthu ali maso akhonde kukhalira pinaoneka na maso okha, mbakkalire Kristu adaafera mbalamuka muli akufa thangwi ya iwo.'—2 Akor. 5:14, 15.

¹¹ Na thangwi ya ufuni wawo kuna Mulungu na kuperika kwavo takhuta thangwi ya mwai wawo wakupambulika wakutumikira Yahova, mwakukomerwa, Akristu akutoma atawira "mabasa akubveranisa." Basa yawo yakumwaza mphangwa na kucita anyakupfundza yafungula njira kwa anthu a mitima yadidi toera kakhala na ntendere na Mulungu, mbatsandzaya na uxamwali na iye na kakhala anace auzimu. Lero, atumiki akudzodzwa a Yahova asacita basa ibodzi ene. Pinakwanirisa iwo ninga atumiki a Mulungu na a Kristu pisacitisa anthu anapangiza cifuno toera kufendedzerwa na Yahova na kakhala alambiri ace.—**Lerini 2 Akorinto 5:18-20; Jwau 6:44; Mach. 13:48.**

¹² Kusiyapo kuperika takhuta kuna Yahova ninga Nyakutsalakana Wankulu, Akristu onsene akuti ali na cidikhiro cakukha-

^{10, 11.} Mbani anatsogolera "mabasa akubveranisa," pontho iwo acita tani pyenepi?

^{12, 13.} Kodi tinapangiza tani kuti tisaperekwa takhuta ku masasanyiro mazinji a Yahova?

la pa dziko yapantsi asacita khundu pabodzi na Akristu akudzodzwa m'basa yakumwaza mphangwa za Umambo. M'basa ineyi, tisaphatisira Bbibhly na mabukhu anango. (2 Tim. 3:16, 17) Tingaphatisira mwaluso Ma-fala akupumirwa a Mulungu mu utumiki, tisaperekwa mwai kuna anango toera kuwina umaso wakukhonda mala. Toera kutiphe-dza m'basa ineyi, tonsene tisanyindira nzi-mu wakucena wa Yahova. (Zak. 4:6; Luka 11:13) Maphindu ace ndi akudzumatirisa, ninga pinapangizwa mu *Anuário das Testemunhas de Jeová*. Pyenepi pisapangiza kuti ndi mwai kucita khundu m'basa ineyi toera kusimba Bathu na Nyakutitsalakana!

¹³ Mu kunyerezera pyonsene pinatipasa Mulungu, mphyadidi kubvundzika: Kodi ndi-sacita pyonsene pinakwanisa ine m'basa ya utumiki toera kupangiza Yahova kuthimizi-rika kwa kuperika kwanga takhuta thangwi ya masasanyiro ace? Ndi mu njira zipi ndinakwanisa kusasanyira na kakhala m'mwazi mphangwa waphinga wa mphangwa zadi-di? Ife tinakwanisa kupangiza kuperika takhuta kakamwe thangwi ya masasanyiro akudzumatirisa a Mulungu mu kuikha pifuno pya Umambo pa mbuto yakutoma mu umaso wathu. Tingacita tenepa, Yahova anadazona kuti tikukwanirisa pifuno pya Umambo. (Mat. 6:25-33) Thangwi ya ufuni wa Mulungu, mwandimomwene tisafunika kucita pizinji ninga munakwanisa ife toera kunkomeresa na kutsandzayisa ntima wace.—Mis. 27:11.

¹⁴ Nyamasalmo Dhavidhi aimba: 'Maseze nditcerenge mbandisowa mphambvu, ndi-nadziwa kuti munandiduwala tayu. Ndimwe mphedzi wanga na muomboli wanga.' (Sal. 40:17) Mwakubwereza-bwereza, Yahova asakhala Muomboli wa mbumba yace ninga nsoka, makamaka mu ndzidzi unatcingwa iwo na kuthuswa na anyamalwa awo. Tisaperekwa takhuta kakamwe thangwi ya cipherdo ca Mulungu m'midzidzi ineyi, pontho na masasanyiro mazinji auzimu anaperekwa iye kuna ife.

^{14.} Kodi Yahova asakhala tani Muomboli wa mbumba yace?

Yahova anakwanisa kuphatisira anyakukhulupira andzathu toera kutiphedza kukhala
akukhulupirika m'midzidzi ya pinentso

(Onani ndima 18-20)

YAHOVA ASATSIDZIKIZA

15 Baba waufuni nee asatsalakana anace basi tayu, mbwenye asasakambo kuatsidzikiza. Mwacibaliro, Baba mbadayersera kuombola mwanace angakhala mu ngozwi. M'bale m'bdzi asakumbuka pidacitika mu ndzidzi ukakhala iye mphale. Iye na babace akhabwerera kunyumba mudakotoka iwo m'basa ya m'munda. Njira idabwerera na iwo ikhali na nkulo, pontho madzi akhadavumba camacibese mbadzadza nkulo unoyu. Toera kwambuka akhafunika kunumphya kubulukira pa mwala ukulu mpaka ku mwala unango. Mukhaenda iye kutsogolo kwa babace, mphale unoyu agwegweduka mbatherezeka m'madzi. Mphale unoyu apereka takhuta kakamwe nakuti mwakucimbiza babace amphata maphewa mbampulumusa. Babathu wakudzulu asatipulumusa mu dziko ino yakuipa na kuna ntongi wace, Sathani. Mwandimomwe-

15. Fokotozani citsandzo cinapangiza kuti baba waufuni asasaka tani kutsidzikiza mwanace.

ne, Yahova ndi Nyakutsidzikiza wakuti munthu onseni anakwanisa kunyindira.—Mat. 6: 13; 1 Jwau 5:19.

16 Citsidzikizo ca ufuni cidapereka Yahova capangizwa pakweca mu pinthu pidacitika pakumala kuombola a Aisraele mu ubitcu mu dziko ya Ejito mbaatsidzikiza mwakudzumisa mu ndzidzi ukhawambuka iwo Bara Yafu-fwira mu caka 1513 M.N.W. Pakumala kupita n'thando mbakafamba kutowerera Phiri ya Sinai, mbumba yadzafika pa Rafidimi.

17 Mwakubverana na profesiya ya Genesi 3:15, panango, Sathani asowa cidikhiro mukhasaka iye mwai wakupomokera Aisraele akuti akhaoneka ninga nkhabé citsidzikizo. Sathani acita pyenepi kubulukira kwa Aamaleke, akuti akhali anyamalwa a mbumba ya Mulungu. (Num. 24:20) Tendeni tidiinge pidacita Yahova kubulukira kwa amuna

16, 17. Yahova apereka tani cipherdo na citsidzikizo kwa Aisraele mu ndzidzi ukhathimbana iwo na Aamaleke?

anai akukhulupirika, Yoswa, Mose, Aroni na Hure. Yoswa amenya nkhondo na Aamaleke akuti akhali cifupi na phiri ikhali Mose, Aroni na Hure. Aisraele awina mu nkhondo ineyi mu ndzidzi ukhathukula Mose mikono yace. Mudaneta mikono yace, Aroni na Hure aiphatarira. Na thangwi ya ciphedzo na citsidzikizo ca Yahova, 'Yoswa angonjesa Aamaleke na mbumba yace.' (Eks. 17:8-13) Mose amanga guwa ya ntsembe pa mbuto ineyi mbaicemera na dzina yakuti 'Yahova ndi cidzindikiro canga.'—Lerini Eksodo 17:14, 15.

CALIRANI MANYENERERO A SATHANI

18 Yahova asatsidzikiza ale ananfuna na anambvera. Ninga Aisraele a ku Rafidimi, ife tisanyindira Mulungu toera kutipulumusa munathimbana ife na anyamalwa. Yahova kazinji kene asatitsidzikiza ninga nsoka, pontho asatiphedza toera kucalira manyengero a Dyabo. Nyerezerani citsidzikizo cidape-reka Mulungu m'midzidzi mizinji kuna abale athu toera kultipiriza kupangiza unakatinakati wawo Wacikristu. Mwacitsandzo, pyenepi pyacitika mu ndzidzi wa utongi wa Anazi ku Alemania na madziko anango mu caka 1930 na kutoma kwa caka 1940. Kuleri na kunyerezera mwacidikhodikho pyakucitika pyenepi na pinango pinalongwa m'bukhu ya *Anuario*, thangwi ya citsidzikizo ca Mulungu mu ndzidzi wakutcingwa pinadzawangisa kunyindira kwathu Yahova ninga pakuthawira pa-thu.—Sal. 91:2.

19 Kubulukira ku gulu ya Yahova na mabukhu ayo, ife tisatambira pikumbuso pyaufuni toera kutitsidzikiza. Dingani kuti pikumbuso pyenepi pisakhala tani pyakuphindulisa mu ndzidzi wathu. Nakuti dziko yathu yabvunda thangwi yakutekera kwa makhaliro akuipa ninga kuledzera, ulukwali na kuona ucipezipi, Yahova asaperekira pikumbuso mwaku-cimbiza na ciphedzo capakweca toera kutice-njeza ku makhaliro akuipa. Mwacitsandzo, ife tisatambira uphungu waufuni toera kucalira

18, 19. Kodi ndi masasanyiro api adacita Mulungu toera kutsidzikiza atumiki ace mu ntsiku zathu?

uxamwali wakuipa mu kuphatisira mwakuipa Interneti.*—1 Akor. 15:33.

20 Kodi tinapangiza tani kuti mwandimomwene 'tisapfundzisa na Yahova?' Mu kubvesera matongero ace mwacidikhodikho. (Iza. 54:13) M'mpingo, ife tisagumana citsogolero cakufunika na citsidzikizo thangwi musagumanika amuna akukhulupirika akuti asatumikira ninga akulu a mpingo toera kuperekira ciphedzo na uphungu wa Bhi-bhlya. (Agal. 6:1) Natenepa, tisatsalakanwa kakamwe na Yahova kubulukira mwa 'miyoni ya amuna anewa.' (Aef. 4:7, 8) Kodi tinaphata-na nawo tani? Mu kufunisia kuangonjera na kuabvera kusabweresa nkhombo za Mulu-ngu. Aheb. 13:17

21 Tendeni tikhale akutonga kutsogolerwa na nzimu wakucena toera kungonjera matongero a Babathu wakudzulu. Tisafunikambo kunyerezera mwacidikhodikho makhaliro a umaso wa Mwanace Yezu Kristu na kuwangi-sira kutowerera citsandzo cace cadidi. Thangwi ya kubvera kwace mpaka kufa, Yezu atambira sagwati wankulu kakamwe. (Afil. 2:5-11) Ninga Yezu, ife tinadzatambira nkhombo thangwi ya kunyindira Yahova na ntima wathu onsene. (Mis. 3:5, 6) Natenepa tisafunika ndzidzi onsene kunyindira Yahova ninga Nyakutsalakana na Nyakutsidzikiza waku-khonda landanisika. Ndi kwakutsandzayisa kukhala na mwai ukulu kakamwe wa kutumikira Yahova. Ufuni wathu kuna iye unadzakula munanyerezera ife njira yacitatu ina-titsalakana Babathu, uxamwali wace. Nsolo unatowerera unadzadinga kuti Yahova asakhala tani xamwali wathu wapantima.

* Pitsando pya pikumbuso pyenepi pisagumanika m'misolو yakuti "Internet—como usar bem esse instrumento global" mu A *Sentinela* ya 15 de Outubro de 2011, matsamba 3-5 na "Cuidado com os laços do Diabo!" na "Mantenha-se firme e evite as armadilhas de Satanás!" mu A *Sentinela* ya 15 de Agosto de 2012 matsamba 20-29.

20. Ndi citsidzikizo cipi na citsogolero cinagumanika m'mpingo Wacikristu?
21. (a) Ninji cisafunika ife kutonga toera kucita?
(b) Kodi nsolo unatowerera unadzadinganji?

Yahova Ndi Xamwali Wathu Wapantima

[Abrahamu] athulwa xamwali wa Yahova.'

—TGO. 2:23.

"UNGAONA mwana ninga waona baba," anewa ndi mafala ana-longwa mwakubwereza-bwereza. Indedi, ana azinji asalandana ka-kamwe na anyakubalawo. Mwandimomwene, baba na mama asaphedzera makhaliro anabalwa na mwana wavo. Yahova, Babathu wakudzulu, ndi Nciti wa umaso. (Sal. 36:9) Pontho, ninga ana a Mulungu, ife anthu talandana naye mu njira zizinji. Nakuti tacitwa mwakulandana na iye, tiri na luso yakunyerezera na kudzindikira, poncho kucita na kukoya uxamwali wathu na iye.—Gen. 1:26.

2 Yahova anakwanisa kukhala Xamwali wathu wapantima. Uxamwali unoyu usabulukira mu ufuni wa Mulungu kwa ife na cikhulupiro cathu kwa iye na kwa Mwanace. Yezu alonga: 'Mulungu afuna pikulu pyene dziko yapantsi, mbapereka Mwanace m'bodzi ekha toera munthu onseni anankhulupira, akhonde kufudzwa, mbwenye aone umaso wakukhaliratu.' (Jwau 3:16, NM) Pana pitsandzo pya anthu azinji adakhala na uxamwali wapantima na Yahova. Tendeni tidinge awiri mwa iwo.

"ABRAHAMU, XAMWALI WANGA"

3 Yahova acemera baba, na kholo ya Aisraele ninga "Abrahamu, xamwali wanga." (Iza. 41:8) Lemba ya Pya dziko ya Israele waciwiri 20:7 isalongambo Abrahamu ninga xamwali wa Mulungu. Ninji ci-

1. Nakuti tacitwa mwakulandana na Mulungu, tiri na maluso api?
2. Ninji cinacitisa Yahova kukhala Xamwali wathu?
- 3, 4. Mu kulonga pya uxamwali na Yahova, siyanisani Abrahamu na dzindza yace.

MBAMUDATAWIRA TANI?

Ninji cinacitisa Yahova kukhala Xamwali wanu?

Mwakubverana na Masalmo 15:3, 5, Yahova asaphembani kwa ife toera kukhala axamwali ace?

Ninji cinafuna kudzatiphedza toera kufungula mitima yathu kuna Xamwali wathu wapantima?

dacitisa mamuna unoyu wakukhulupirika kuhala na uxamwali wakukhonda mala na Nciti wace? Cikhali cikhulupiro cace.—Gen.15:6; **Lerini Tyago 2:21-23.**

4 Dzindza ya Abrahamu yakuti yadzakhala mbumba ya Israele wakale, pakutoma ikhali na Yahova ninga Babawo na Xamwali wawo. Mbwenye mwakutsukwalisa, iwo aluza uxamwali wawo na Mulungu. Thangwi yanji? Thangwi iwo akhadasiya kukhulupira mapikiro a Yahova.

5 Munapfundza imwe pizinji thangwi ya Yahova, cikhulupiro canu kwa iye cisakhala cakuwanga, pontho ufuni wanu kwa iye usathimizirika. Nyerezerani pa ndzidzi udadzinidikira imwe kuti Mulungu ndi Munthu wandimomwene, wakuti mbamudakwani-sa kucita naye uxamwali wapaduzi. Mwafundzambo kuti tonsene tabalwa m'madawo thangwi yakukhonda bvera kwa Adhamu. Mwafika pakudzindikira kuti anthu onseni ali akuthaukirana na Mulungu. (Akol. 1:21) Buluka penepo, mwadzindikira kuti Babathu wakudzulu wakuti ndi waufuni, nee si munthu wakuti nkhabe kutitsalakana. Mudapfundza ife pya masasanyiro ace a ntsembe ya ciombo-li ca Yezu na kukhulupira masasanyiro anewa, tatoma kuhala na uxamwali na Mulungu.

6 Tingayang'ana nduli lero, mphiyadidi kubvundzika tekhene: 'Kodi ndikuthambaruka mu uxamwali wanga na Mulungu? Kodi ufuni wanga na cinyindiro canga kuna Xamwali wanga wapantima, Yahova, cikuthimizirika ntsiku zonsene?' Munthu unango wakale adakhala na uxamwali wapaduzi na Yahova ndi Gedheoni. Cincino, tendeni tidinge pya citsandzo cace cadidi mbatipfundza pya iye.

"YAHOVA NDI NTENDERE"

7 Ntongi Gedheoni atumikira Yahova mu ndzidzi wakunentsa m'mbiria ya Israele, muda-

5, 6. (a) Kodi Yahova adzakhala tani Xamwali wanu? (b) Ndi milbuvundzo ipi isafunika ife kudinga mwacidikhodikho?

7-9. (a) Ndi cakugumana naco cipi cakupambulika cidaona Gedheoni? (Onani cithundzithundzi cakutoma.) (b) Tinakwanisa tani kuhala na uxamwali na Yahova?

mala iwo kupita mu Dziko Yakupikirwa. Kaptulu 6 ya Atongi isalonga kuti anju wa Yahova aonekera kuna Gedheoni ku Ofra. Pa ndzidzi unoyu, anyakuendekana awo, a Amidiyani akhali anyamalwa a Israele. Na thangwi ineyi, Gedheoni akhapepetra trigu, tayu pathambwe, mbwenye n'nyumba mukhakamulirwa vinyu, mwakuti mbadakwanisa kubisa mwakucimbiza mbeu ineyi yakufunika kakamwe. Mwakudzumatirwa na kufika kwa anju na kucemewa "nyankhondo wa mphambvu," Gedheoni abvundzisa khala Yahova, ule adaombola Aisraele mu Ejito, mbadaaphedzadi cincino. Mu kulonga mu dzina ya Nciti, anju aperekia cinyindiro kuna Gedheoni kuti mwandimomwene Yahova mbadamphedza.

8 Gedheoni akhafuna kudziwa kuti mbadakwanisa tani 'kuombola Israele m'manja mwa Madyani.' Ntawiro udatambira iye ngwakubveka. Yahova alonga: "Ine ndinadzakhala na iwe, iwe unadzakunda Amidiyani ninga ndi munthu m'bodzi ekha." (Aton. 6:11-16) Mwakukhonda dziwa kuti mbapidakwanisaka tani, Gedheoni aphembwa cidzindikiro. Onani kuti pa makani anewa, mwakukhonda penula Gedheoni akhaona Yahova ninga Munthu wandimomwene.

9 Pidacitika patsogolo pace pyawangisa kakamwe cikhulupiro ca Gedheoni na pyanfendedzeresa cifupi na Mulungu. Gedheoni akhunganya cakudya mbacipereka kuna anju. Mwacireng, mudakhuyiwa cakudya na ndodo ya anju mbacigaka, Gedheoni adzindikira kuti anju unoyu akhadatumwa na Yahova. Mwakugopa, Gedheoni akhuwa: 'Mama ine, Mbuya [Yahova] Mulungu! Ine ndaonana nkhopre na nkhopre na anju wa Yahova.' (Aton. 6:17-22) Kodi kuonana kweneku kwaikha mpingizo pakati pa Gedheoni na Mulungu wace? Mwandimomwene nkhabe! Mbuto mwace, Gedheoni adzafika pakudziwa Yahova mu njira yakuti yancitisa kubva kuti akhali mwantendere na Mulungu. Tisadziwa pyenepi kubulukira mu dzina ya guwa idamanga Gedheoni pa mbuto ineyi—"Mulungu, peno Yahova wa Kalomi." Dzina ineyi isabveka: "Yahova Ndi Ntendere." (**Lerini Atongi 6:23,**

24) Tinganyerezera mwacidikhodikho pinaticiti-
ra Yahova ntsiku zonsene, tisafika pakudzindiki-
ra kuti iye ndi Xamwali wandimomwene. Kucita
phembero kuna Mulungu ndzidzi onse kus-
kulisa mabvero athu akuti tiri mu ntendere, po-
ntho kusawangisa uxamwali wathu na iye.

MBANI ANAFUNA KUDZAKHALA 'MULENDO PANYUMBA YA YAHOVA'?

10 Mbwenye toera Yahova akhale Xamwa-
li wathu, tisafunika kukwanirisa pinaphemb-
iye. Ninga mudalemberwa ipyo pa Masalmo
15, Dhavidhi aimba mbalonga pinthu pinafun-
ika ife kucita toera kukhala 'alendo panyu-
mba ya Yahova,' pyenepi pisabveka kukhala
xamwali wa Mulungu. (Sal. 15:1) Tendeni tidi-
nge makhaliro mawiri mwa ale anaphembwa
—kucalira kupambizira na kukhala wakuona
ntima m'macitiro anthu onsene. Thangwi ya
makhaliro anewa, Dhavidhi alonga kuti mu-
lendo wa panyumba ya Yahova, 'asakhonda
kupambizira andzace. . . . Iye nkhabe tawira
kudyekerwa toera kuipisa anasowa mulando.'
—Sal. 15:3, 5.

11 Mu Salmo inango, Dhavidhi acenjeza:
"Koyani lirimi yanu na mulomo wanu, mba-
mukhonda kulonga pyakuipa." (Sal. 34:13)
Kukhonda bvera uphungu unoyu wakupumi-
rwa, kunaticitsa kukhala akuthaukirana na
Babathu wakulungama wakudzulu. Mwandi-
momwene, kupambizira ndi n'khaliro wa Sa-
thani, nyamalwa wankulu wa Yahova. Fala ya-
kuti "Dyabo" ndi Yacigrego yakuti isabveka
"nyakupambizira." Kucalira kulonga thangwi
ya anango kusatiphedza toera kukhala cifu-
pi na Yahova. Makamaka, pyenepi mphiyaku-
funika kakamwe ku maonero athu thangwi
ya abale anakhazikiswa toera kutsogolera
m'mpingo.—**Lerini Ahebere 13:17; Yuda 8.**

12 Mu njira ibodzi ene, atumiki a Yahova

10. Mwakubverana na Masalmo 15:3, 5, Yahova
asaphembanji kwa ife toera kukhala axamwali ace?

11. Thangwi yanji tisafunika kucalira kupambizira
anango?

12, 13. (a) Thangwi yanji tisafunika kukhala aku-
ona ntima mu pinthu pyonsene? (b) Kukhala kwa-
thu akuona ntima kusakhuya tani anango?

asadziwika na n'khaliro wakuona ntima, tayu
wakuponderera. Mpostolo Paulu alemba: "Pi-
tirizani kutiphemberera, thangwi tisanyindira
kuti tinakhala na cikumbuntima cadidi, naku-
ti tisafuna kucita pinthu pyonsene mwakuona
ntima." (Aheb. 13:18, NM) Nakuti tisafuna
"kucita pinthu pyonsene mwakuona ntima,"
tisacalira kuponderera abale athu Acikristu.
Mwacitsandzo, khala iwo asatiphatira basa,
tisacita pyonsene toera kuatsalakana mwadi-
di, mbatialipa ninga mudabverana ife. Ni-
nga Akristu, tisatsalakana anyabasa athu, na
anthu anango onsene mwakuona ntima. Po-
ntho, khala tisaphata basa kwa Nkrustu ndza-
thu, tisacita mpholembole toera kukhonda
kumponderera, mu kuphemba citsalakano ca-
kupambulika.

13 Kazinji kene, tisabva mafala akusimba
analongwa na anthu akudziko adaphata basa
na Mboni za Yahova! Mwacitsandzo, nyakuya-
ng'anira wa nsoka wa basa yakumanga nyu-
mba aona kuti Mboni za Yahova zisacita pina-
longa iwo. Iye alonga: "Ndzidzi onsene imwe
musatoweza pinabverana imwe kucita." (Sal.
15:4) Makhaliro anewa asatiphedza toera ku-
pitiriza kukhala na uxamwali na Yahova. Ku-
siyapo pyenepi, asapasa mbiri Babathu waufu-
ni wakudzulu.

PHEDZANI ANANGO TOERA KUKHALA AXAMWALI A YAHOVA

14 Maseze anthu asatawira kuti Mulungu
alipo, azinji anacedza na ife mu utumiki nee
asamuona ninga Xamwali wawo wapantima.
Tinaaphedza tani? Onani pitsogolero pidape-
reka Yesu kwa anyakupfundza ace anango
mudaatumwa iye awiri awiri toera kumwaza
mphangwa: Mungafika 'panyumba ibodzi to-
mani kulonga: 'ntendere ukhale panyumba
ino'. Angakhala penepo munthu wa ntende-
re, ntendere wanu unadzakhala na iye, pezi
unadzabwerera kuna imwe.' (Luka 10:5, 6)
Tinakwanisa kutundusa anthu toera kutawi-
ra undimomwene mu kulonga nawo mwauxa-

14, 15. Mu utumiki wathu, tinakwanisa tani ku-
phedza anango toera kukhala axamwali a Yahova?

Ifé tisaphedza anango toera kukhala axamwali a Yahova
(Onani ndima 14, 15)

mwali. Kwa anyakutcinga, pyenepi pinaaphe-dza kusiya kuida na kusasanyira njira toera kutitambira mwadidi pa ndzidzi unango.

15 Tingagumana anthu akuti ali na maone-ro akuwanga a mauphemberi authambi peno anatowezena misambo yakukhonda bverana na Bhhly, tisapitiriza kupangiza makhali-ro auxamwali na antedere. Pa misonkhano yathu, tisatambira mwadidi ale anakhonda kukomerwa na makhaliro a dziko lero, mbapangiza cifuno cakupfundza pizinji thangwi ya Mulungu analambira ife. Misolo yakuti "A Bíblia Muda a Vida das Pessoas" [Bhhly Isacinja Umaso Wa Anthu] isatipangiza pitsandzo pizinji.

KUPHATA BASA PABODZI NA XAMWALI WATHU WAPANTIMA

16 Anthu anaphata basa pabodzi pene, ka-

16. Ndi mu njira ipi tinakwanisa kukhala axamwali na "anyakuphedza" a Yahova?

zinji kene asakhala axamwali apaduzi. Onse-ne adaperekeka kwa Yahova ali na mwai waku-khala axamwali na "anyakuphedza" ace. (**Lerini 1 Akorinto 3:9.**) Ndimodi, munacita ife khundu m'basa yakumwaza mphangwa na kucita anya-kupfundza, tisakhala na cidziwiso cikulu ca makhaliro akudzumisa a Babathu wakudzulu. Tisa-ona kuti nzimu wace wakucena usatiphedza tani kukhala akuthema toera kucita basa yathu yaku-mwaza mphangwa zadidi.

17 Tingacita khundu mwakukwana m'basa yakucita anyakupfundza, tisabva kuti tiri cifu-pi na Yahova. Mwacitsandzo, tisaona kuti Ya-hova asatitsidzikiza tani kwa ale anatipingiza. Nyerezerani basi mu pyaka pingasi pidapi-ta. Nee tisaona pakweca kuti Mulungu asa-titsogolera? Tisakomerwa na cakudya cadidi cauzimu cinaperekwa mwakukhonda limira. Misonkhano yathu ya gawo, ya cisa, na ya-kupambilika isapangiza kuti Babathu waufu-ni asadziwa nyatwa zathu na pifuno pyathu. Mu tsamba yakuperekwa takhuta thangwi ya nsonkhano wa gawo, banja inango yalemba: "Mwandimomwene, programu yakhuya miti-ma yathu. Taona kuti Yahova asafuna m'bo-dzi na m'bodzi wa ife, ponthono asafuna kuti ti-phindule kakamwe." Pakumala kugumanika pa nsonkhano wa gawo wakupambilika ku Irlanda, banja idabuluka ku Alemania yape-reka takhuta thangwi yakutambirwa mwadi-di mwacitsalakano, mbathimiza kulonga: "Mbwenye tisaperekwa takhuta wankulu kuna Yahova na Mambo wace, Yezu Kristu. Iwo ati-cemera toera kucita khundu ya mbumba iyi yakuphatana kakamwe. Nee tikulonga basi ene pya kuphatana, mbwenye tisakhala aku-phatana ntsiku zonsene. Pyakugumana napyo pidaona ife pa nsonkhano wa gawo wakupa-mbulika ku Dublin, ndzidzi onsene pinadzati-kumbusa mwai ukulu uli na ife wakutumiki-ra Mulungu wathu wankulu pabodzi na imwe monsene."

17. Kodi cakudya cauzimu cinaperekwa pa misonkhano yathu ya cisa, yakupambilika, na ya gawo cisapangiza tani kuti Yahova ndi Xamwali wathu?

AXAMWALI ASACEDZA

18 Anthu asakhala na uxamwali wakuwanga angacedza mwadidi. Uxamwali wa mu Interneti na kutumizirana mphangwa ndi kwakudziwika kakamwe mu ndzidzi uno wakuthambaruka kwa tekinolojiya yakupita nayo n'cibverano. Ndiye tanimbo mphapo kwa m'bodzi na m'bobdzi wa ife, ndi midzidzi mingasi inaphatisira ife toera kucedza na Xamwali wathu wapantima, Yahova? Mwandimomwene, iye ndi 'Nyakubvesera mapembero.' (Sal. 65:2) Kodi tisakhalambo akutoma kusaka miyai yakulonga na iye kazinji kene?

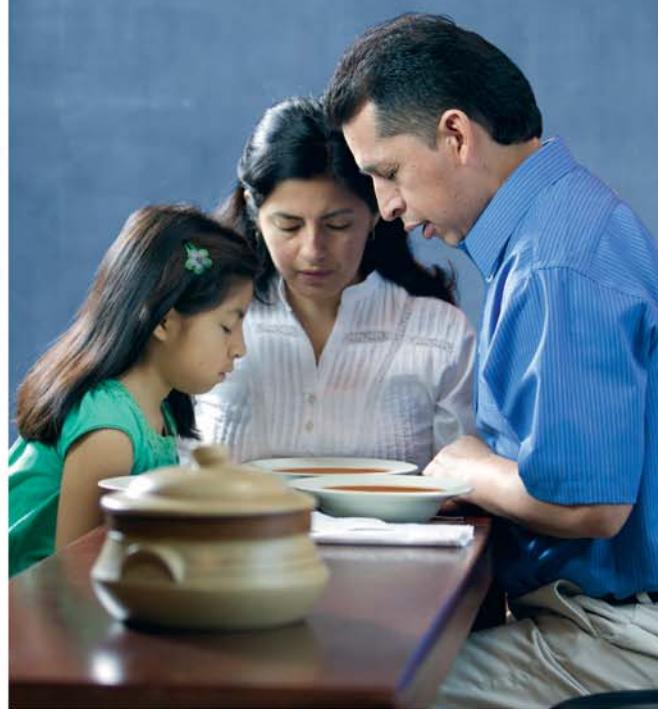
19 Kwa atumiki anango a Mulungu ndi kwakunentsa kufungula mitima yaho toera kupangiza mabvero awo ankati. Mbwenye Yahova asafuna ticide pyenepi tingacita phembero. (Sal. 119:145; Nyimbo ya Ciriro. 3:41) Ma-seze tione kuti mphayakunentsa kulonga mafala anewa a muntima mwathu, ife tiri na ciphe-dzo. Paulu alemba kwa Akristu a ku Roma: 'Nzimu wa Mulungu unatiphedzambo ife anthu akufewa thangwi ife hatinadziwa tayu pinafunika ife kuphemba Mulungu. Ndi nzimu uyu unatiphemberera na kulira kwawo kunakhonda kuoneka, unayang'anira mitima ya anthu, unadziwambo pyonsene pinafunika kwa nzimu, thangwi ya ipyo unabvunulira anthu akucena ninga munafunira Mulungu.' (Arom. 8:26, 27) Kunyerezera mwacidikhodikho mafala ninga anagumanika m'mabukhu a Yobe, Masalmo, na Misangani, kundazatiphedza kulonga mabvero athu ankati kuna Yahova.

20 Tingathimba na makhaliro akunentsa, tibvereni uphungu wakupumirwa wa Paulu kwa Afilipi: 'Lekani kutsamali nee na cinthu cibodzi, mbwenye pakucita mapembero, pa kudembe-tera, pakucita takhuta mudziwise Mulungu pi-

18. Tisafunika kubvundzikanji thangwi yakucedza kwathu na Yahova?

19. Ndi ciphedzo cipi ciri na ife khala tisaona kuti ndi kwakunentsa kufungula mitima yathu kuna Babathu wakudzulu?

20, 21. Kodi mafala a Paulu pa Afilipi 4:6, 7 asati-pasa ciwangiso canji?

Kodi phembero isawangisa tani uxamwali wathu na Mulungu?

(Onani ndima 21)

nthu pyanu pyonsene.' Mwandimomwene, kucedza mwadidi kweneku na Xamwali wathu wapantima kunadzatipasa ciwangiso na cibalangazo, thangwi Paulu athimiza: 'Ntendere wa Mulungu wakupiringana ndzeru zonsene una-dzakoya mitima yanu na ndzeru zanu mwa Kris-tu Yesu.' (Afil. 4:6, 7) Ndzidzi onsene, tendeni tipase ntengo "ntendere wa Mulungu," wakuti nkhabe landanisika, wakuti mwandimomwene usatsidzikiza mitima yathu na mphambvu za manyerezero athu.

21 Phembero isatiphedza toera kukuliswa uxamwali na Yahova. Natenepa, tendeni 'tiphembere nee kupuma.' (1 Ates. 5:17) Tisadikhira kuti pfundziro ino inadzawangisa uxamwali wathu wakufunika kakamwe na Mulungu na kutonga kwathu kubvera midida yace yakulungama. Pontho tendeni tinyerezere mwacidikhodikho nkhombo ziri na ife thangwi yakuti mwandimomwene, Yahova ndi Babathu, Mulungu wathu, na Xamwali wathu.

'Kuyang'ana Udidi Wa Yahova'

Makhaliro akutsukwalisa anakwanisa kutikhu-ya kakamwe. Iwo anakwanisa kuphekesa manye-rezero athu, kufewesa mphambvu zathu na ku-khuya maonero athu a umaso. Mambo Dhavidhi wa Israele wakale akhadakhuiwa kakamwe na nyatwa zizinji. Kodi iye athimbana tani na nyatwa zenezi? M'bukhu ya Masalmo, Dhavidhi atawira: 'Na fala ikulu ndinakuwa kuna Yahova, na fala ikulu ndinamphemba ciphedzo. Pa maso pace ndi-nayikha nyatwa zanga na pyakugopswa pyonsene pinaona ine. Mbandiri duzi na kutaya ntima, ndi-ye anadziwa pya moyo wanga.' Mwandimomwene, mwakucepeseka Dhavidhi acita phembero to-tera kuphedzwa na Mulungu.—Sal. 142:1-3.

Pa vesi inango ya Masalmo, Dhavidhi aimba: 'Cinthu cibodzi ndaciphemba Yahova, ndico cina-sirira ine basi kuti: Ndikhale n'nyumba mwa Yahova ntsiku zonsene za moyo wanga, toera ndione udidi wa Yahova, mbandimuyang'ana mu nyumba mwace.' (Sal. 27:4) Dhavidhi nee akhali Mulevi, mbwenye nyerezerani iye mbakakhala m'berere ci-fupi na nyumba yakucena ya ulambiri wandimo-mwene. Ntima wa Dhavidhi ukhali wakudzala na kuperekta takhuta kwakuti akhafuna kuphati-sira umaso wace toera 'kuyang'ana udidi wa Yahova.'

Fala yakuti 'kuyang'ana' isabverana na n'khaliro "wakukomerwa peno wakutsandzaya m'manyere-zero, mabvero." Ndjidzi onsenet Dhavidhi akhapa-sa ntengo masasanyiro a Mulungu aulambiri. Mphyadidi kubvundzika tekhene, 'Ndisapibva ni-naga mukhapidvera Dhavidhi?'

KUPASA NTENGO MASASANYIRO A MULUNGU

Mu ntsiku zathu, masasanyiro a Yahova toera kunfendedzera nee asacitwa mu templo yakuone-ka na maso. Mbuto mwace, asaphataniza templo ikulu yauzimu ya Mulungu, masasanyiro akuce-

na aulambiri wandimomwene.* Tingapasa ntengo masasanyiro anewa, tinakwanisambo 'kuyang'ana udidi wa Yahova.'

Dingani guwa ya nkuwa yakupisira ntsembe ya-kuti ikhali pansuwo pa tabernakulu. (Eks. 38:1, 2; 40:6) Guwa ineyi ikhaimirira kufunisia kwa Mu-lungu toera kutawirisa umaso wa Yezu ninga ntse-mbe. (Aheb. 10:5-10) Pyenepi pisabvekanji kuna ife! Mpostolo Paulu alemba: 'Ngakhale kuti tikhali anyamalwa a Mulungu, kufa kwa Mwanace kwati-sekeranisa na iye.' (Arom. 5:10) Mu kukhulupira ntsembe ya Yezu, tinakwanisa kutawirwa na Mu-lungu, pontho mbatikhala na cinyindiro cakukhala axamwali ace. Ninga maphindu a pyenepi, tina-khala na 'uxamwali wakuwanga na Yahova.'—Sal. 25:14.

Nakuti 'talekererwa madawo' athu, tikukhala mu 'ntsiku zakubalangazwa za Yahova.' (Mach. 3: 19) Makhaliro athu ndi akulandana na nyankai-di wakuti atcinyuka makhaliro ace akale mbacita macinjo mwakucimbiza mu ndzidzi ukhadikhira iye kuphiwa. Mu kuona pyenepi, ntongi wantsi-si akulumizika toera kulekerera mamuna unoyu mbamalisa kutongwa kwace toera kuphiwa. Nyankaidi unoyu apibva kukhala wakusudzuka ka-kamwe. Ninga ntongi, Yahova asapangiza ntsi-si kuna anthu mbabulusa kutongwa kwawo toera kuphiwa.

KUTSANDZAYA MU ULAMBIRI WANDIMOMWENE

Pinthu pya ulambiri wandimomwene pyakuti Dhavidhi mbadakwanisa kupiona pa nyumba ya Yahova pikhali kugumanyikana kwa mwinji wa anthu wa Aisraele andzace, kuleri pakweca Mwa-mbo na kuufokotoza, kupisa ntsembe na maba-sa akucena akhacitwa na anyantsembe na Alevi.

* Onani A *Sentinela* ya 1.º de Julho de 1996, matsamba 14-24.

M'midzidzi ya nyatwa, mwakucepeseka Dhavidhi akhacita phembero kuna Yahova mbaphemba ciphedzo

(Eks. 30:34-38; Num. 3:5-8; Deut. 31:9-12) Pinthus pyenepi pya ulambiri wandimomwene mu Israele wakale piri na mabvekero mu ntsiku zathu zino.

Mu ntsiku zathu ninga mu ndzidzi wakale, 'mphyadidi na pyakukomeratu kugumanyika-na ninga abale.' (Sal. 133:1) Kuthimizirika kakamwe kusaoneka mu 'ubale' wathu wa dziko yonsene yapantsi. (1 Ped. 2:17) Mafala a Mulungu asalerwi na kufokotozwpa pakweca pa misonkhano yathu. Kubulukira mu gulu yace, Yahova asaperekambo cipfundziso cadidi kakamwe. Asaperekambo cakudya cakunjipa cauzimu kubulukira m'mabukhu akudhindwa toera kuphatisira munthu pae-kha, pontho toera kupfundza ninga banja. M'bale m'bdzi wa Mathubo Akutonga alonga: "Kunyerreza mwacidikhodikho Mafala a Yahova, kuona mabvekero ace na kusaka udziwisi na kubvesesa mwadidi kusandicitisa kukhala na mpfuma zauzimu, pontho na kukomerwa." Mwandimomwene, 'udziwisi unadzakhala kukomerwa kwa ntima wathu.'—Mis. 2:10.

Lero, maphembero akutawirika a atumiki a Mulungu asacitwa kuna Mulungu ntsiku zonsene. Kwa Yahova, maphembero anewa ndi ninga utci wakununkhira wa ntsembe zakupisa. (Sal. 141:2) Pisatitsandzayisa kakamwe kuona kuti Yahova

Mulungu asakomerwa kakamwe na ife tinganfendedzera mwakucepeseka mu phembero!

Mose aphembera: 'Yahova Mulungu wathu, cido canu cikhale na ife; tekenyani manja athu mu pyonsene pinacita ife.' (Sal. 90:17) Munakwanirisa ife mwaphinga utumiki wathu, Yahova asapasa nkhombo basa yathu. (Mis. 10:22) Panango taphedza munthu toera kupfundza undimomwene. Panango tisapirira mu utumiki mu pyaka pizinji mwakukhonda tsalakana kukhonda funa kwa anthu, utenda, kunentseka m'manyerezero, peno kutcingwa. (1 Ates. 2:2) Ngakhale tenepa, kodi nee tisaona 'udidi wa Yahova' mbatidzindikira kuti Babathu wakudzulu asakomerwa kakamwe na kuwangisira kwathu?

Dhavidhi aimba: 'Yahova ndimwe unthaka wanga na ndiko yanga, pyonsene pinandigwera piri m'manja mwanu. Mphyakudzumisadi pidandigwera, mbandikomerwa nappyo pikulu pyene.' (Sal. 16:5, 6) Dhavidhi akhapereka takhuta kakamwe thangwi ya "unthaka" wace wakukhala na uxamwali wakutawirika na Yahova na mwai wakuntumikira. Ninga Dhavidhi, panango tinathimbanana na pinentso, mbwenye tiri na nkhombo zizinji zauzimu! Tendeni tipitirize kutsandzaya mu ulambiri wandimomwene, pontho ndzidzi onsene tendeni tipase ntengo templo yauzimu ya Yahova.

PYALONGWA NA
IVARS VIGULIS

CAKA CAKUBALWA
1974

DZIKO YAKUBALWA
LETONYA

MBIRI YACE

**NGOZWI YAKUCITA KHUNDU
M'MAPIKA A MIDUDUDU**

Pikiro ya paradizu pa dziko yapantsi yacinja umaso wanga!

UMASO WANGA WAKALE: Ndabalwa mu cisa ca Riga, nzinda uku lu wa Letonya. Ine na m'bale wanga wankazi takuzwa na mai wathu. Ngakhale kuti mai ndi wa uphemberi wa Katolika, ife tikhaenda ku gereja basi ene pa ntsiku za mafiriyadu a mauphemberi. Ndzidzi onse ne ndikhakhulupira mphambvu zikulu zakupiringana za munthu, mbwenye ninga mphale ndikhadzudzumika na pifuno pinango pizinji.

Pidakula ine, mai wanga adzindikira kuti ine ndiri na maluso akugudjula pinthu na kupisasanya pontho. Thangwi ya pinthu pizinji pikhalu n'nyumba pyakuti mbandidapigudjula, ndzidzi onse ne iwo akhagopa kundisiya ndekhene panyumba. Natenepa, iwo andipasa bokosi ya mafaramentu, kwakuti ndikhakomerwa kugudjula pinthu mbandipisasanya pontho. Mwapang'ono pang'ono, cifuno ceneci cadzaphatana na cifuno cinango cakufuna n'dudu du. Mai wanga andilembesa ku mapika a midududu akhaceme rwa *Zelta Mopēds* (*The Golden Moped*). Ndatoma mapika na midududu ming'ono, pontho mukupita kwa ndzidzi na midududu mikulu.

Ndapfundza mwakucimbiza, pontho mwakukhonda dembuka ndakhala wakupembera kakamwe m'mapika anewa akugoswa. M'maulendo matatu ndawina m'mapika akuthamangisana na midududu mu Letonya, pontho m'maulendo mawiri ndawina mapika ku *Estados Bálticos*.

BHIBHLYA YACINJA TANI UMASO WANGA: Cifupi na kumala kwa basa yanga ya mapika, mankhadzi wanga, Evija (wakuti mukupita kwa ndzidzi adzakhala nkazi wanga) apita n'cibverano na Mboni za Yahova. Iye agumana mabukhu anango a Mboni za Yahova, akuti akhali na mbuto toera kulemba na kuphemba pfundziro ya Bhibhlya. Iye alemba pa mbuto ineyi mbatumiza. Mwakukhonda dembuka, alongo awiri aenda kacedza na Evija, mbatoma ku pfundza Bhibhlya. Pyenepi pikhalu pyadidi kuna ine, mbwenye pa ndzidzi unoyu nee ndikhafuna pyauphemberi.

Mukupita kwa ndzidzi, Mboni za Yahova zandiphemba kuti ndigumanikembo pa pfundziro ya Evija toera kubvesera. Ndata-

wira phembo yawo, ponthero ndakomerwa kakamwe na pidabva ine. Cinthu cibodzi cidakhuya kakamwe ntima wanga cikhali pikiro ya Bbibhlyya inalonga pya paradizu pa dziko yapantsi. Mwacitsandzo, iwo andipangiza mphangwa pa Masalmo 37:10, isalonaga kuti: "Thimize pang'ono anyakuipa [anadzafudzwa]; ungasaka kunakhala iwo, hunaaonabve tayu. Mbwenye anyakupfulika anakhala na dziko, mba-komerwa na ntendere ukulu kakamwe." Mwandimomwene pikiro ineyi yandikhuya.

Kufuna kwanga pinthu pyauzimu kwapitiriza kukula. Ndatoma kudzindikira kuti pipfundziso pi-zinji pya mauphemberi mphyaunthawatawa. Mwakusiyana na pyenepi, pipfundziso pya Bbibhlyya pyandikhuya kakamwe thangwi pikhalii pyandimo-mwene na pyakubveka mwadidi.

Mukhapitiriza ine kupfundza Bbibhlyya, ndadziwa kuti Yahova asapasa ntengo ukulu umaso, ponthero umaso ndi wakufunika kakamwe kuna iye. (Sal. 36:9) Pyenepi pyakhuya kakamwe mapika akhacita ine, nee ndikhafunabve kuikha umaso wa-

Ndadzabvesesa kuti ndisafunika kucita pinthu kuna Nyakupasa umaso

nga pa ngozwi. Mbuto mwace, ndikhafuna kuphati-sira umaso wanga toera kupasa mbiri Yahova. Na thangwi ineyi, mbiri na kutsandzaya thangwi ya mapika a midududu nee pikhalibve pyakufunika kwa ine.

Mu caka 1996, ndaenda ku nsonkhano wa dziko yonsene yapantsi wa Mboni za Yahova mu nzinda wa Tallinn ku Estoniya, cifupi na mbuto ikhacitira ine mapika kazinji kene. Pa nsonkhano ndaona anthu akubuluka ku madzikolo akusiyana-siyana mbakhala pabodzi mwakubverana na mwantende-re. Mwacitsandzo, mu ndzidzi wakuti mulongo m'bodzi ataikirwa na pasta yace, ndanyerezera kuti cipo mbadaiona ponthero. Mwakukhonda dembu-ka, mulongo unango agumana pasta ineyi mbapa-sa mwanaciro na pinthu pyonsene pikhalii mu pa-sta. Ndakhala wakudzumatiirwa kakamwe! Cincino ndadziwa kuti Mboni za Yahova zisaphatisiradi midida yapadzulu ya Bbibhlyya. Ine na Evija tapitiri-

za kuthambaruka m'mapfundziro athu, ponthero mu caka 1997 tabatizwa ninga Mboni za Yahova.

NDAPHINDULA KAKAMWE: Axamwali anga ana-ngo afa thangwi yakuthamangisa kwavo midudu-du mbakhonda kutsalakana umaso. Kubulukira mu kupfundza Bbibhlyya, ndadzabvesesa kuti ndisafuni-ka kucita pinthu kuna Nyakupasa umaso, Yahova. Kubvesesa kweneku kwapulumusa umaso wanga.

Ine na Evija takhala na mwai wakutumikira pya-ka pinai m'basa ya ndzidzi onseni pa ofesi ya filiali ya Mboni za Yahova ku Riga. Cincino tisatsandza-ya mu kukuza mwana wathu wankazi, Alise, na kumphedza toera kukulisa ufuni wace na Yahova. Ponthero, ndiri na mwai wakuphatisira ntsiku ibodzi pa sumana pa ofesi yakuthumburuzira mabukhu toe-ra kusasanya miotokala na pinthu pinango pyaku-gudjuka. Pisanditsandzayisa kakamwe kuphatisira mwadidi maluso anga adakhala na ine mu uwana wanga! Mwandimomwene, ndisapitiriza kugudjula pinthu mbandipisasanya ponthero.

Ine pabodzi na banja yanga tisakomerwa kakamwe na mwai wakuperekira umboni unalonga pya Mulungu m'bodzi basi wandimomwene. Ndisape-reka takhuta thangwi ya pinthu pidapfundza ine m'Bbibhlyya. Mwandimomwene, pikiro ya paradizu pa dziko yapantsi yacinja umaso wanga!■

Kodi Bhibhlyा ndi Mafaladi a Mulungu?

Imwe mbamudadikhira kuti Mafala a Mulungu akhale akupambulika, mbwenye Bhibhlyा ndi yakupambulika. Makopya mazinji a Bhibhlyा asadindwa m'madzana a pilongero. Udziwisi wa m'Bhibhlyा uli na mphambvu yaku-cinja umaso wa anthu toera kucita pyadidi.—**Lerini 1 Atesalonika 2:13; 2 Timoti 3:16.**

Tisadziwa kuti Bhibhlyा ndi ya Mulungu thangwi isalonga mwandimomwene pya ntsogolo. Nee munthu m'bodzi anakwanisa kucita pyenepi. Mwacitsandzo, dingani buku ya Izaiya. Khundu ibodzi ya buku ineyi idalembe mu pyaka madzana Yezu *mbadzati* kubalwa, yagumanika m'mphako cifupi na Bara Yakufa. Khundu ineyi isalonga kuti nzinda wa Babilonya mbudakhala made-mbe. Pyenepi pyakhala pyandimomwene mu pyaka pizinji *mudamala* Yezu utumiki wace pa dziko yapantsi.—**Lerini Izaiya 13:19, 20; 2 Pedro 1:20, 21.**

Kodi bhibhlyा yalembwa tani?

Bhibhlyा yalembwa mu pyaka pyakupiringana 1.600. Anyakulemba Bhibhlyा akukwana 40 atowezena nsolo ubodzi ene mbakhonda kuphonyana unango na andzace. Pyenepi pyakwanisika tani? Mulungu akhaatsogole-ra mukhalemba iwo.—**Lerini 2 Samwele 23:2.**

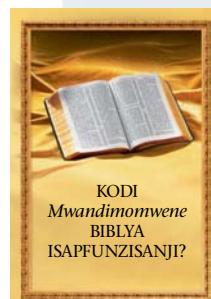
M'midzidzi inango, Mulungu akhalonga na anyakulemba Bhibhlyा mu kuphatisira aanju, masomphenya, peno ndoto. Kazinji kene, Mulungu akhaikha manyere-zero ace mu nsolo wa nyakulemba mbantawirisa toera kusakhula mafala akuti mbadaaphatisira toera kulemba mphangwa za Mulungu.—**Lerini Apokalipse 1:1; 21:3-5.**

LERINI MATAWIRO A MIBVUNDZO MIZI-NJI YA BHIBHLYA MU INTERNETI

Shrine of the Book, Photo © The Israel Museum, Jerusalem

Mpukutu wa buku ya Izaiya

Toera kudziwa pizinji, onani nsolo 2 wa buku iyi, yabuluswa na Mboni za Yahova Isagumanika toera kucita download mu site www.jw.org/seh

Citani download mwakukhonda lipa ya revista ino na anango akale

Bhibhlyा isagumanika mu Interneti mu pilongero cifupi 50

Onani
www.jw.org/seh,
peno citani scan pa cidzindikiro ici

WP14 02/01-SEN
131029